

«Прашу мяне расстраляць»

Чарговы мяккі прысуд маладафронтаўцу, чарговы арышт Паўла Севярынца. Старонка 2.

У НУМАРЫ

Бітва за Velcom

Аўстрыйская кампанія хоча перакупіць беларускага сотавага апэратара. Старонка 3.

Кандрусевіч вяртаецца

У беларускага касьцёлу будзе новы кіраўнік. Старонка 9.

Жорсткі прысуд за віртуальныя зьнявагі

Клімава пасадзілі на два гады. Старонка 13.

Пераемнікам Пуціна стане пэнсіянэр?

Новым прэм'ерам Расіі прызначаны кіраўнік фінансавай разведкі. Старонка 2.

Абвастрэньне здароўя

Сябар дзяцінства А.Лукашэнкі падаў у адстаўку. Старонка 3.

У аўторак стала вядома, што сьпікер палаты прадстаўнікоў нацыянальнага сходу Ўладзімер Канаплёў падаў у адстаўку. Пра такое разьвіцьцё падзей гаворка вялася даўно. Афіцыйная прычына – стан здароўя і немагчымасьць у сувязі з гэтым выконваць свае абавязкі на ранейшым узроўні. У пачатку жніўня сайт «Белорусский партизан» пісаў: «У кулоарах Адміністрацыі прэзыдэнта актыўна гавораць аб тым, што бліжэйшым часам Канаплёва павінны ці са скандалам затрымаць, ці зьняць з работы з унівэрсальнай фармулёўкай: «па стане здароўя».

Канаплёў – адзін з апошніх магікан, якія былі ў камандзе Лукашэнкі ад самага яго абраньня. Знаёмымі ж яны былі яшчэ раней, па су-

Працяг на старонцы 3.

Чарговы мяккі прысуд маладафронтаўцу, чарговы арышт Паўла Севярынца.

Грышчэня: «Прашу мяне расстраляць»

Суд над Яраславам Грышчэнем распачаўся ў Баранавічах 10 верасня. Яраслаў — дзевяты па ліку маладафронтавец, якога прыцягнулі да крымінальнай адказнасці за парушэнне артыкулу 193 КК «Удзел у незарэгістраванай арганізацыі». Зь іх за кратамі апынуўся толькі Зьміцер Дашкевіч, астатнія абмежаваліся штрафамі і папярэджаннямі.

Працяг на старонцы 6.

АПЫТАНЬНЕ НА NN.VY

Колькі Вы зарабляеце ўсяго ў месяц, чытач?

менш за 200 даляраў	107 (23.5%)
ад 200 да 500 даляраў	148 (32.5%)
ад 500 да 1000 даляраў	80 (17.6%)
больш за 1000 даляраў	56 (12.3%)
я яшчэ маленькі	46 (10.1%)
заробкі — не галоўны мой даход	18 (4.0%)

Усяго прагаласавала: 455

У НУМАРЫ

Вяртаньне на бацькаўшчыну

Прызначэнне арцыбіскупа Кандрусевіча мітрапалітам Беларусі можа ажывіць жыццё каталіцкае царквы ў Беларусі. Новым кіраўніком другой па велічыні канфэсіі краіны стаў ураджэнец Адэльску (Гарадзеншчына). Старонка 7.

ПРЭЗЭНТАЦЫЯ

Новая кніга Ўладзімера Арлова

«Імёны Свабоды» Ўладзімера Арлова — гэта 261 гістарычны партрэт герояў беларускай свабоды XVIII—XXI стагодзьдзяў. Прэзентацыя новай кнігі з сэр'іі «Бібліятэка Свабоды. XXI стагодзьдзе» адбудзецца ў пятніцу, **21 верасня** па адрасе: **вул. Машэрава (Варвашэні), 8. Пачатак а 18-й.** Уваход вольны.

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюднікаў для продажу газеты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыццяўляецца на аснове дамоваў.

Зьвяртацца праз тэл.:
(017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84

PHOTOBYEMEDIANET

Пераемнікам Пуціна стане пэнсіянер?

Прэм'ер-міністар Расеі Міхаіл Фрадкоў падаў у адстаўку.

Адстаўка Фрадкова стала сэнсацыяй, аднак супэр-сэнсацыяй стала новае прызначэнне. Усе чакалі, што новым прэм'ерам стане Сяргей Іваноў, якога меркавалі ў пераемніка — самы папулярны, пасья Пуціна, на сёньня палітык Расеі. Аднак Уладзімер Пуцін унёс на разгляд Дзярждумы на пасаду прэм'ера кандыдатуру незаўважнага кіраўніка Расфінманіторынга Віктара Зубкова. Пра гэта паведаміў журналістам сьпікер ніжняй палаты парлямэнту Барыс Грызлоў. Сьпікер прапанаваў дэпутатам разгледзець кандыдатуру Зубкова на паседжаньні ў найбліжэйшую пятніцу.

Сёньня ў Крамлі на сустрэчы Ўладзімера Пуціна і Міхаіла Фрадкова апошні папрасіў прэзыдэнта Расеі аб адстаўцы ўраду. Пуцін прасьбу задаволіў.

Міхаіл Фрадкоў заявіў, што сыходзіць з-за «маючых адбыцца буйных палітычных падзей у краіне, і жадае даць прэзыдэнту Расеі поўную свабоду выбару рашэньняў, уключаючы кадравыя».

Пуцін падзякаваў Фрадкову за дасягнутыя вынікі ў працы і ўзнагародзіў яго ордэнам «За заслугі перад Айчынай» I ступені. Пры гэтым прэзыдэнт Расеі прапанаваў Фрадкову выконваць абавязкі старшыні ўраду да вызначэння Дзярждумай кандыдатуры новага старшыні ўраду. Пасья чаго Фрадкоў сабраў Савет міністраў на тэрміновае паседжаньне.

Віктар Зубкоў, які нарад-

зіўся ў 1941 г. у в. Арбат Сьвярдлоўскай вобласьці, за савецкім часам прайшоў шлях ад сьлесара на Манчгорскім заводзе ў Мурманскай вобласьці і дырэктара саўгасу ў Ленінградзкай вобласьці да першага сакратара Прыазёрскага гаркаму КПСС і загадчыка аграрнага аддзелу Ленінградзкага абкаму партыі. У 1992 - 1993 гг. — першы намесьнік старшыні Камітэту па замежных сувязях мэрыі Санкт-Пецярбургу; у 1993—1998 — намесьнік кіраўніка Дзяржаўнай падатковай службы Расеі — начальнік Дзяржаўнай падатковай інспэкцыі ў г. Санкт-Пецярбургу.

Экспэрты зазначаюць, што пачалася апэрацыя «Пераемнік». Новы прэм'ер-міністар можа аўтаматычна стаць кандыдатам на пасаду прэзыдэнта. Выбары ў Расеі маюць прайсьці ўвесну наступнага году.

У жніўні 1999 г. Барыс Ельцын прызначыў на пасаду прэм'ера малавадомага тады Ўладзімера Пуціна, а 31 сьнежня 1999 г. перадаў яму прэзыдэнцкія паўнамоцтвы.

На пасаду магчымага пераемніка Пуціна раней называліся дзьве кандыдатуры: віцэ-прэм'ераў Сяргея Іванова і Дзьмітрыя Мядзьведзева. Прычым большасьць экспэртаў апошнім часам схілялася да кандыдатуры Іванова, як больш падрыхтаванага да прэм'ерства і прэзыдэнцтва. Дый Пуцін часьцей стаў зьяўляцца на публіцы разам з Івановым

Продаж Velcom: аўстрыйцы перайшлі дарогу расейцам

Аўстрыйская тэлекамунацыйная карпарацыя Telekom Austria Group AG пацьвердзіла інфармацыю пра перамовы наконт магчымага набыцця кампаніі Velcom. Расейскае ААТ «Вымпелком» таксама не губляе надзеі.

Першымі пра магчымую выгадную ўгоду даччынай фірмы аўстрыйскага Telekom — Mobilkom Austria на беларускім рынку паведамілі аўстрыйскія СМІ. Інфармацыйнае агенцтва АРА падае пану ўгоды — больш за 1,6 млрд эўра. Дэталі ўгоды, хутчэй за ўсё, агучаць 2 кастрычніка, у часе паседжання назіраль-

най рады аўстрыйскага Telekom.

На акцыі «Вэлкаму» ня першы год прэтэндуе і расейскі тэлекамунацыйны холдынг Altimo, уладальнік ААТ «Вымпелком» (гандлёвая марка «Білайн»). У траўні гэты сотавы апаратыр агучыў пляны прыцягнення цягам году крэдытаў на \$800 млн.

Частка сумы мусіла пайсці на набыццё актываў некалькіх расейскіх і замежных сотавых апаратыраў. Сярод беларускіх тады называлі ня толькі «Velcom», але й дзяржаўны БсТ. Вядучы аналітык расейскай кампаніі «Тройка Диалог» Андрэй Багданаў лічыць зацкаўленасць у беларускім сотавым рынку лягічнай. Экспэрт ацэньвае кошт Velcom у \$1 млрд.

Нагадаем, што пры канцы жніўня кіпрская кампанія «SB-Telecom» (сузаснавальнік СП ААТ «МЛС») выкупіла пакет акцыяў «Вэлкаму», які належаў дзяржаве. Гешэфт адбыўся ў атмасферы поўнай сакрэтнасці. Продаж

дзяржавай гэткага ліквіднага актыву некаторыя эксперты звязваюць зь неабходнасцю аплочваць газавыя запасычана-насыці.

Калі ўгода з Mobilkom Austria адбудзецца, гэта будзе азначаць прыход другога аўстрыйскага інвэстара на рынак дзяржамаемасці Беларусі за гэты год: у жніўні акцыі ААТ «Матавіла» набыў аўстрыйскі холдынг «АТЕС».

Камэнтараў моцна інтрыгуе той факт, што адзін з самых прыбытковых нацыянальных рэсурсаў прыватызуецца келейна і інфармацыя амаль не праточваецца на-вонкі.

Сямён Печанко

Mobilkom Austria

эўрапейскі піянер мабільнай сувязі 3-га пакалення — 3G. У 2005 г. кампанія выкупіла 100% акцыяў вядучага баўгарскага сотавага апаратыра «MobilTel». Ужо тады кіраўніцтва аўстрыйскай кампаніі зрабіла заяву і пра сваю цікавасць да беларускага рынку. ААТ «Вымпел Коммуникации» — адна з вядучых тэлекамунацыйных кампаніяў Расеі ды СНД. Апаратыр сотавай сувязі стандарту GSM, ад 1993 г. аказвае паслугі пад брэндам «Білайн».

Абвастрэнне здароўя

Працяг са старонкі 1.

меснай працы ў Шклоўскім раёне. Цяпер з старых кадраў застаецца толькі Віктар Шэйман. Лічыцца, што Канаплёў выступаў своеасаблівай процівагай Шэйману.

Выказваецца цэлы шэраг меркаваньняў, чаму Канаплёў мог сысці ў адстаўку. Журналістка Святлана Калінкіна лічаць, што гэта звязанае з тым, што Канаплёў пагарэў на нафтавым бізнэсе і лабіраваньнем сваіх інтарэсаў у ім. Старшыня АГП Анатоль Лябедзька ўвогуле ўдакладняе, што арыштаваны дырэктар «Белнафтахіму» Бароўскі зьяўляецца «блізкім сваяком Канаплёва». Былы дэпутат палаты прадстаўнікоў Сяргей Скрабеч ўвогуле палічыў, што адстаўкі Канаплёва і Сухарэнкі могуць быць звязанымі з рыхтаваным імі «палацавым пераваротам».

На сёньняшні момант няма ніякай яскасці, дзе знаходзіцца спадар Канаплёў. Спартовая газэта «Прессбол» напісала, што былы сьпікер цяпер у Сочы, дзе папраўляе стан здароўя (нагадаем, што па

сумяшчальніцтве ўладзімер Канаплёў — старшыня фэдэрацыі гандболу). Іншыя эксперты выказваюць меркаваньне, што ён на лячэньні ў Санкт-Пецярбургу. Расейскі палітык Сяргей Бабурын ўвогуле заявіў у сераду, што Канаплёў цяпер у расейскай сталіцы.

Яшчэ ў аўторак мабільны тэлефон Уладзімера Канаплёва быў уключаны, але на званкі ён не адказваў. Назаўтра ж абанэнт аказаўся па-за зонай доступу. Не адказвае сотавы і жонкі Канаплёва Альы. Яна, дарэчы, як стала вядома інтэрнэт-выданню «Салідарнасць», яшчэ раней за мужа звольнілася з пасады начальніка ўпраўлення спецыяльнай адукацыі Міністэрства адукацыі.

Пытаньне пра новага сьпікера будзе разглядацца 2 кастрычніка, калі пачнецца сесія Палаты прадстаўнікоў. Пасаду Канаплёва ня супраць заняць старшыня ЛДПБ і былы кандыдат на пасаду прэзідэнта Сяргей Гайдукевіч, але найбольш рэальнай кандыдатурай выглядае першы намесьнік Канаплёва Сяргей Забалоцец.

Зьміцер Панкавец

Уладзімер Канаплёў

нарадзіўся ў адзін год з Лукашэнкам: 3 студзеня 1954 г. у в. Акулінцы Магілёўскага раёну. Скончыў Магілёўскі пэдагагічны інстытут, паводле адукацыі — географ. Працоўную дзейнасьць пачаў выхавальнікам у Шклоўскай школе-інтэрнаце, служыў ва ўзброеных сілах, працаваў інспэктарам па справах непаўналетніх УУС Шклоўскага райвыканкаму. У 1994—1996 гг. — галоўны памочнік прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь 13-га скліканьня, быў членам прэзыдыюму Вярхоўнага Савету, кіраўніком прапэзыдэнцкае дэпутацкае групы «Згода», намесьнікам старшыні палаты прадстаўнікоў нацыянальнага сходу першага і другога скліканьня. Зь лістапада 2004 . — быў старшыней палаты прадстаўнікоў трэцяга скліканьня. Уладзімер Канаплёў узначальвае Беларускае аддзяленьне Міжнароднага фонду адзінства праваслаўных народаў, Беларускаю фэдэрацыю гандболу. Жанаты, мае двух сыноў.

Аршанскі фэст адбыўся насуперак масавым затрыманьням. Каля ста чалавек трапілі ў рукі міліцыі для праверкі дакумэнтаў. Крапівенскае поле было блякаванае. Тым ня менш сьвяткаваньне адбылося — асобнымі групамі і не каля памятнага крыжа. Паўла Севярынца адзін з актывістаў правёз паўз кардоны па самой Крапівенцы на ўласнай байдарцы.

Ніколі раней улады не спрабавалі сарваць Аршанскі фэст так настойліва. Аднак ніколі раней і нацыянальныя актывісты не адстойвалі свайго права так цвёрда — зь мірнай цвёрдасьцю. Адстойвалі сваё права на ўласную гісторыю, уласную ідэнтычнасьць, свабоду сходаў. Камень найшоў на камень. Нешта новае з нашай нацыяй.

Аршанскі фэст быў заснаваны ў гонар Дня беларускай вайсковай славы, які адзначаецца 8 верасня ў памяць пра перамогу беларускіх войскаў над маскоўскімі ў 1514 годзе.

Піша **Сяргей Макарэвіч**.

Па жыцьці — як па мінным полі

Сёлетні Дзень вайсковай славы пад Воршай прайшоў па сюжэце прыгодніцкага фільму: з сапёрамі, міліцэйскімі кардонамі і сочкай.

7 верасня зьявілася інфармацыя, нібыта на Крапівенскім полі знайшлі снарад. Таму там працавалі сапёры. Вядома, што ў нас знаходзяць міны выключна там, дзе мусіць прайсці незалежнае мерапрыемства. Мне папэнціла, што пра разьмінаваньне я даведаўся ўжо ў Воршы. У супрацьлеглым выпадку мог бы не паехць туды зусім, як тое некаторыя і зрабілі.

Калі я са сваім знаёмым прыехаў у Воршу, то вырашылі спачатку зазірнуць у музэй Караткевіча. А далей з аўтавакзалу на аўтобусе на фэст. Гэта было правільнае рашэньне: ня ехаць на маршруты. Як высветлілася, зь некаторых маршрутак па дарозе на Крапівенскае поле міліцыя ссадзіла людзей у аўтазак і адвезла ў Воршу. Пасья адпусьцілі, але...

У 17.30 на аўтавакзале сустрэлі юнака Вову з дзвюма дзяўчатамі. Ад яго даведаліся, што на Гацькаўшчыне (прыпынак, побач зь якім знаходзіцца гістарычнае Крапівенскае поле) «мянты хапаюць людзей». Ужо ў салёна аўтобусу вырашылі ехаць далей за Гацькаўшчы-

ну, а назад вяртацца пешкі.

Крыху ад'ехалі ад гораду, і аўтобус спынілі супрацоўнікі ДПС. Намёт, што ляжаў почач, адразу закінулі пад сядушкі: чакалі, што будзе агляд салёну. Праўда, дэпэсьнік толькі загадаў кіроўцу не спыняцца на Гацькаўшчыне.

Едзем далей. Але на павароце да Крапівенскага поля — кардон. Кіроўца, нягледзячы на забарону, спыняе аўтобус. Выходзяць дзве жанчыны.

— Хто тут яшчэ выходзіць?

Я падскокваю да кіроўцы і дашчачваю за праезд, абы ехаць далей.

Як толькі аўтобус схваўся, Вова просіць прыпыніцца. Але сустракае катэгарычную адмову. Не дапамагае нават хітрык «спыніце, чалавеку дрэнна».

На наступным прыпынку, ізноў на павароце ў бок да Дняпра (відаць, і там можна прайсці да Крапівенскага поля), кардон.

Канцавы прыпынак — Дуброўна.

Тэлефануем Андрусю Мельнікаву. Ён пацьвярджае, што фэст адбудзецца, і скіроўвае нас у новае месца. Нас ужо шэсьць чалавек. Далучыўся яшчэ дзядзька Васіль, які ў 1990-х хадзіў на мітынггах побач з Пазыняком.

З Дуброўны вяртаемся ў

WWW.SVABODA.ORG

бок Воршы. Наперадзе першы кардон.

— Добры дзень, — да нас скіроўваюцца трое міліцыянтаў. — Вашы дакумэнты.

— Прад'явіце свае дакумэнты, — зьвяртаемся мы з сустрэчным паграбаваннем. Ва ўсіх траіх адеутнічаюць бэджы.

— Навошта, нас і так ведаюць...

Праверка дакумэнтаў заканчваецца выказаным пажаданьнем убачыць нас, як сьціямее, з флікерамі.

І напраўду сонца амаль зайшло. Хвілінаў дваццаць, і будзе сапраўды цёмна.

Пачынаюць прыходзіць тэлефонныя званкі ад знаёмых наконт магчымых месцаў правядзеньня фэсту. Зноў зьвязваемся зь Мельніковым. Нічога канкрэтнага сказаць ня можа. Баіцца, што

яго тэлефон праслухоўваецца.

Між тым набліжаемся да другога кардону. На дзіва, тут нас міліцыянты не чапаюць. Васіль тлумачыць гэта так: не чапаюць, бо мяркуюць, што мы прывядзем іх да месца фэсту. Добрая ідэя, ды нерэалістычная.

Па дарозе сюды-туды ездзяць міліцэйскія машыны. Адны нас абганяюць і вяртаюцца назад, іншыя абганяюць і спыняюцца на бліжэйшым павароце. А міліцэйскі «фургончык» заяжджае на пагорак, і за намі адтуль сочаць. Каб бачыць, калі мы раптам збочым.

«Ужо сьціямнела. Дастаньце сьветаадлюстравальныя элемэнты!» — даносіцца з машыны зь мігалкамі.

Перад чарговым паваротам у бок Дняпра заўважаем

дзядзьку, які нам называе новае месца фэсту. На павароце стаіць іншамарка. Гэта журналісты зь «Нямецкай хвалі». Праз хвілінаў 15 пад'ехалі яшчэ дзве машыны. Гэта Мельнікаў і кампанія. Пакуль у барда бяруць інтэрвію, прыходзіць навіна аб затрыманых на прызначаным пад фэстываль месцы. Рушым наўпрост да Дняпра, дзе сабралася ўжо чалавек трыццаць. На рэчцы Крапівенцы застаўся Алесь Пушкін і разам зь ім чалавек дваццаць пяць. Прыісці да нас яны ня рызкуюць, каб не натрапіць на шпегі. Так і адзначаем Дзень вайсковай славы двума гуртамі ў двух месцах — толькі не на самым месцы перамогі князя Астрогага.

Апоўначы зьяўляецца Павал Севярынец. Менавіта

празь яго сёлета такія меры перасьцярогі. Пагалоску аб яго магчымай прысутнасці пусьцілі аршанскія дэмакраты за некалькі дзён да фэсту. Але, як было відаць, да апошняга моманту пагалосцы ня верылі нават арганізатары.

Ня вытрымліваючы холаду, іду ў намёт. Там не напмат цяплей. Таму заснуць не ўдаецца. Так і ляжу з заплошчанымі вачыма да раніцы. Трасучыся, слухаю сьпеваы.

Пачынае сьвітаць. Нехта ходзіць вакол намётаў і заклікае прачынацца ды ісці да крыжа на Крапівенскім полі. Маладафронтаўцы пачынаюць крычаць адну з сваіх «крычалак» з спэцыфічным зьместам. І ўжо празь некалькі хвілінаў да мяне далятае: «Прад'явіце для пра-

веркі дакумэнт». «І што гэта за клічы такія?..» Гэта міліцыя і спэцназ.

Мы з суседам хутка складаем рэчы. Пакуль разбіраем намёт, «мянты» перапісваюць пашпартныя дадзеныя ў тых, хто сядзіць ля вогнішча. Мы не сьбяшаем-ся ісьці да ўсіх. А калі падыходзім, міліцыя нас нібы і не заўважае. Так нам шанцуе.

Некалькі чалавек спэцназаўцы вядуць да аўтазаку. Напэўна тых, у каго не было пашпарту. Севярынец вырашае застацца з тымі, хто яшчэ не прагнуўся. А Андрэй Мельнікаў выводзіць групу з дванаццаці чалавек на шашу.

Па шашы праяжджае міліцыя. Падарожнай маршрутцы ў «мацюгальнік» загадваюць не спыняцца на нашым прыпынку. Так пра-

яжджае і наступная маршрутка. Жаданьне без прыгодаў дабрацца да Воршы зьнікае. Між тым на прыпынку сабралася чалавек з дваццаць — усе з фэсту. На гарызонце зьяўляецца аўтобус. На дзівя і на шчасьце, ён спыняецца. Але пакуль едем да Воршы, у галаву лезуць розныя непрыемныя думкі. Цалкам супакайваюся толькі тады, як электрацягнік ад'яжджае ад вакзалу.

Чатыры з паловай гадзіны — і мы зноў у Менску. Прамерзлыя за ноч да костак, усё ня можам сагрэцца. Але пра паездку не шкадуем. Усё-такі... мы перамаглі і на гэты раз. «Ня трэба баяцца, — гаварыў увесь час дзядзька Васіль. — Хай яны, мянты, баяцца. Мы — гаспадары на нашай зямлі».

ЯРАСЛАЎ СЦЕШЫК

У Дзень беларускай вайсковай славы, падчас святкаваньня Дня гораду, у Менску прайшоў рыцарскі фэст.

Яраслаў Грышчэня: «Прашу мяне расстраляць»

Працяг са старонкі 2.

Ля будынку раённага суду сабралася больш паўсотні чалавек, сярод іх вядомыя беларускія палітыкі і моладзевыя актывісты. Былі Аляксандар Мілінкевіч з Інай Кулей, Мікола Статкевіч, Алесь Беляцкі, на гадзіну прыехаў Анатоль Лябедзька. Большасць ахвочых не змагла патрапіць у залю: для працэсу вызначылі маленькае памяшканьне, да таго ж значная частка яго была загадзя занятая. Таму пад вокнамі, сынхронна з судовым паседжаньнем, стартвала акцыя падтрымкі.

Актывісты разгарнулі расцяжку «Зараз не 1937-мы», узялі сыяг, пачалі гукаць «Свабоду Грышчэню!»

Баранавіцкая міліцыя пару хвілінаў папярэджала пратэстоўцаў, пасля спэцназ пачаў затрыманы. Людзі ў чорнай форме ўзялі акцыю ў кальцо і пачалі адціскаць ад суду, выходзіваючы па адным актывісту і заводзячы ў мікрааўтобус.

«ГАЗэль», вядома, не «запарожац», але як у ёй зьмясьціліся 22 затрыманыя плюс спэцназ — загадка. У цеснай кампаніі ў мясцовы РУУС паехалі Павал Севярынец, Зьмі-

Яраслаў Грышчэня з мамай пасля абвяшчэньня прысуду.

цер Хведарук, Іван Шыла. Трапілі нават фотакарэспандэнты міжнародных агенцыяў Віктар Драчоў (AFP) і Васіль Фядосенка (Reuters). У РУУСе затрыманых марынавалі некалькі гадзінаў, не адпускаючы нават непаўнагоднага Шылу, якога папярэдадні судзілі ў Салігорску. На затрыманых склалі пратаколы за парушэньне парадку правядзеньня масавых акцыяў.

Пакуль у судзе над Грышчэнем слухалі паказальні сьведкаў і самога Яраслава, у суседнім пакоі пачаўся разгляд адміністрацыйнае справы затрыманага падчас «акцыі падтрымкі» Паўла Севярынца. Астатніх паадпускалі з павесткамі ў суд на 18—25 верасня.

Паўла судзілі паводле трох артыкулаў АК: «Дробнае хуліганства» (як казалі сьведкі — мясцовы міліцыянт маёр Столяр і байцы ПМНС зь Берасьця Саланевіч і Шкутовіч — «Павал сьвісьцеў у сьвістоку»); «Арганізацыя і правядзеньне несанкцыянаванай акцыі»; «Непадпарадкаваньне міліцыі». Апошняя выявілася ў тым, як сказаў адзін са сьведкаў, што Павал надта ўжо вырываўся з моцных міліцэйскіх абдымкаў. На пытаньне, а чаго ж тады Севярынец ня вырываўся, калі вырываўся, спэцназавец задаволена адказаў: «Дык я ж сільны!»

Судзьдзя Ж.Капачэўская пакарала Севярынца 17 сут-

камі арышту: двое сутак дала за «сьвісток», 15 — за арганізацыю несанкцыянаванай акцыі. За супраціў міліцыі прызначыла штраф у 20 базавых велічыняў (620 тыс. рублёў). Гэта ўжо трэція «суткі» Паўла пасля вызваленьня з «хіміі» ў пачатку чэрвеня. Напярэдадні 27 ліпеня ён быў схоплены з улёткамі й асуджаны на 15 сутак. Выйшаў на волю 7 жніўня. **20 жніўня** быў затрыманы ў Берасьці падчас прэзынтацыі сваёй кнігі «Лісты зь лесу». За арганізацыю несанкцыянаванага мерапрыемства Павал быў асуджаны на 15 сутак і выйшаў на волю 4 верасня. Пасьля няпоўнага тыдня свабоды ён адбывае новы тэрмін у баранавіцкім ізылятары.

Тым часам вынясець прысуду Грышчэню перанеслася на 11 верасня: за дзень суд не пасьпеў разгледзець рэчавыя доказы, апытаць пазасталых сьведкаў, зладзіць судовыя спрэчкі.

Прысуд быў абвешчаны назаўтра, каля 14-й. Пракурор прасіў пакараць Грышчэню годам турмы ўмоўна. У адказ Яраслаў Грышчэня ў заключным слове падсумаваў свае правіны канкрэтнай прапановай: «Прашу мяне расстраляць». Але прысуд быў мяккі. Грышчэня быў прызначаны вінаватым, і яму прызначана 30 базавых велічыняў штрафу — усяго на 10 базавых велічыняў болей, чым Севярынцу.

Зьміцер Панкавец, СМ

Актывістка Крысьціна Шацікава і маёр Столяр.

Маргарыта Царан на свабодзе

Асуджаная ў выніку сьледчага экспэрымэнту на чатыры гады пазбаўленьня волі за набыцьцё наркатыкаў студэнтка Гарадзенскага ўнівэрсытэту знаходзіцца дома. Генпракурор Пятро Міклашэвіч: «У дачыненні да дзяўчыны паступілі амаральна і незаконна».

20-цігадовая **Маргарыта Царан** 28 сакавіка 2007 г. была асуджана на чатыры гады пазбаўленьня волі: яе прызналі вінаватай у незаконным набыцьці «з мэтай продажу наркатычнага сродку — марыхуаны масай 0,28 грама за 22.000 рублёў».

Наркатыкі **Маргарыта** набыла па просьбе сябра дзяцінства **Андрэя Кісяля**. Хлопца затрымалі за ўжываньне наркатыкаў і прапанавалі ў міліцыі няпросты выбар: турма або супрацоўніцтва. Той абраў апошняе і атрымаў заданьне — набыць праз знаёмага чалавека марыхуану ў выкладчыка Гарадзенскага ўнівэрсытэту **Андрэя Здасюка**.

А.Кісель зьвярнуўся да Маргарыты, студэнткі 1-га курсу, якая наведвала заняткі Здасюка. Калі Маргарыта прынесла наркатык «сябру», яе ўжо чакалі апэратыўнікі. У выніку дзяўчына атрымала чатыры гады знявольленьня, замоўца марыхуаны асуджаны ўмоўна, а выкладчык-прадавец... уцёк з-пад варты за мяжу. Характэрны факт: студэнты Здасюка цьвердзяць, што на сваіх лекцыях той прапагандаваў ужываньне наркатыкаў і казаў, што сам шмат чаго пераспрабаваў.

У судзе Маргарыту бараніла яе мама. **Валянціна Пятроўна** была ўпэўненая, што дачку выкарысталі ў незаконным экспэрымэнце дзеля падвышэньня паказчыкаў барацьбы з наркатыкамі. Яна зьвярнулася з адкрытым лістом да прэзыдэнта, у генп-

ракуратуру, Вярхоўны суд. Ліст падпісалі **120 студэнтаў і выкладчыкаў ГДУ**.

Міліцыянты, што ладзілі экспэрымэнт, лічаць яго бездакорным. Начальнік падразьдзяленьня па наркакантролі **Дзяніс Багдзевіч** кажа пра Маргарыту: пасадзілі — значыць, было за што. Паводле яго словаў, выкарыстаньне выпадковых асобаў з мэтай выкрыцьця каналаў распаўсюду наркатыкаў — нармальнае практыка, бо калі міліцыянт зробіць кантрольны закуп, гэта могуць распаціць як падбукторваньне «з усімі выцякаючымі».

Андрэй Кісель яшчэ да суду

сьцьвярджаў, што да супрацоўніцтва яго змусілі шляхам шантажу і напісаў заяву ў пракуратуру. Аднак пасля забраў яе.

Месяц таму **Валянціна Царан** мела сустрэчу з генэральным пракурорам Пятром Міклашэвічам. У адказ на пытаньне, ці маральна выкарыстоўваць людзей у такіх экспэрымэнтах дзеля пасоўваньня па кар'ернай лесьвіцы, пачула: «Ня толькі амаральна, але й незаконна». П.Міклашэвіч паабяцаў узяць справу пад асабісты кантроль. Прыкладна ў той жа час старшыня Гарадзенскага аблсуду ўнёс пратэст у парадку нагляду на рашэньне суду Ленінскага раёну Горадні. Справу накіравалі на перагляд.

У турме, дарэчы, дзяўчына працавала швачкай, шыла форму для супрацоўнікаў міліцыі. Такая вось злая іронія лёсу.

3 верасня рашэньнем Прэзыдыюму Гарадзенскага абласнога суду Маргарыце замянілі 4 гады пазбаўленьня волі на 3 гады абмежаваньня волі. «Найперш тут заслуга прэсы, што актыўна асьвятляла гісторыю Маргарыты. Увогуле, шмат каму трэба сказаць дзякуй», — расхвалявана кажа **Валянціна Пятроўна**. Цяпер дзяўчына дома. На час пакараньня яна мусіць падпарадкоўвацца адмысловаму графіку — вяртацца дамоў да 19.00, адзначацца ва ўчастковага. Пасля зімовай сэсіі Маргарыту адновяць на вучобе.

Сямён Печанко

14 гадоў за таблеткі ад кашлю

Цьвярскі суд Масквы прысудзіў беларусаў да 14-гадовага знявольленьня за ўвоз у Расею тысячы таблетаў ад кашлю.

Двум грамадзянам Беларусі Аляксандру Чачураву і Сяргею Лагуну інкрымінуецца кантрабанда і незаконны продаж псыхатропных рэчываў. «Супрацоўнік расейскай фэдэральнай служ-

бы па кантролі за незаконным абарачэньнем наркатыкаў (ФСКН) адрэкамэндаваўся аптэкарам і праз інтэрнэт замовіў партыю польскіх лекаў «Тусал». Чачурав і Лагун прывезлі

1000 таблетаў у Маскву і былі затрыманыя», — патлумачыў адвакат аднаго з падсудных Яўген Чарнаву-саў.

«Тусал» ня ўключаны ў пералік зарэгістраваных у

Расеі прэпаратаў. Гэтыя таблеткі ўтрымліваюць псыхатропнае рэчыва дэкстрамэтарфан гідрабамід у малых дозах — 15,4 міліграма ў тысячы таблетаў. У анаталіі да прэпарата пазначана, што яго могуць ужываць малыя дзеці. Адвакаты асуджаных маюць намер зьвярнуцца ў Эўрапейскі суд па правах чалавека ў Страсбургу.

АК

Эўрасаюз не дазволіць Лукашэнку перабіраць

Рэзкі адказ Эўракамісіі на прапановы Варанецкага.

Спадзяванні на дапамогу ЭС у забеспячэнні энэргетычнае бяспекі Беларусі пайшлі на глум. Прадстаўніца Эўракамісіі заявіла, што Эўрасаюз адхіляе прапановы афіцыйнага Менску аб эканамічным супрацоўніцтве, бо ўмовай супрацоўніцтва зьяўляюцца дэмакратычныя зьмены ў Беларусі.

Эўрасаюз выкарыстаў нагоду таксама, каб выказаць занепакоенасьць новымі арыштамі ў Беларусі і здушэньнем грамадзянскіх ініцыятываў.

ЭС асуджае апошнія пры-

суды, вынесеныя актывістам моладзевай арганізацыі «Малады фронт». Пра гэта радыё «Свабода» паведаміла прэс-сакратарка Эўракамісіі **Крыстыяна Гоман**:

«Мы занепакоеныя паведамленьнямі пра арышты на працяглы тэрмін грамадзкіх актывістаў за тое, што яны рэалізавалі сваё грамадзянскае права на выказваньне. Паўтарэньне палітычна матываваных арыштаў, якія мы назіралі ў апошнія месяцы, ставіць пад сумнеў гатовасьць Беларусі супрацоўнічаць з

Эўрасаюзам».

Спн. Гоман таксама паведаміла, што ЭС адхіляе прапановы аб больш шчыльным эканамічным супрацоўніцтве, у прыватнасьці, у транзыце энэргарэсурсаў, зробленыя на гэтым тыдні намесьнікам міністра замежных справаў Беларусі Валерам Варанецкім на канфэрэнцыі па эўрапейскай палітыцы доб-

рага суседзтва.

Прэс-сакратарка Эўракамісіі заявіла, што Эўрасаюз не дазволіць аўтарытарнаму кіраўніцтву Беларусі перабіраць, у якіх сферах супрацоўнічаць. Яна сказала, што дэмакратызацыя Беларусі застаецца абавязковай умовай для больш шчыльных сувязяў:

«Збліжэньне з Эўрасаюзам патрабуе, каб Беларусь зрабіла пераканаўчыя крокі ў справе дэмакратызацыі і павагі да правоў чалавека, у тым ліку і права людзей выказаць свае думкі і права няўрадавых арганізацый на існаваньне».

У лістападзе летась Эўрасаюз вылучыў 12 умоваў, якія павінен выканаць Менск для паляпшэньня адносінаў з Эўропай. На думку спадарыні Гоман, дзесяьні беларускіх уладаў цалкам супярэчаць гэтым умовам.

МБ

«Пакуль ёсьць пратэсты на вуліцах, рэжым ня прыйдзе на кухні»

З адказаў Паўла Севярынца на онлайн-канфэрэнцыі радыё «Свабода».

— Што цяпер адбываецца ў Салігорску — пасадзяць яшчэ кучу людзей за ўчорашні пікет, у чым сэнс? Відавочная сіла на баку ўлады, навошта бяздумна падстаўляцца? Яны ж будуць проста саджаць і такім чынам выключаць людзей з супраціву. Калі ласка, адкажыце без прапаганды.

— У салігорскіх судах удзельнікам учорашняй акцыі салідарнасьці даюць штрафы. А пратэст і супраціў на вуліцы патрэбныя. Калі ня будзе «Маладога фронту» на вуліцах — па апазыцыйнараў рэжым прыйдзе на кухні.

Канстытуцыйны суд за роўнасьць моваў

28 жніўня Канстытуцыйны суд разгледзеў пытаньне адсутнасьці блянкаў для цэнтралізаванага тэставаньня на беларускай мове. КС накіраваў у Саўмін прапанову разгледзець зьмены ў Палажэньне аб парадку арганізацыі і правядзеньня цэнтралізаванага тэставаньня, якія б дазволілі грамадзянам у часе тэставаньня карыстацца як беларускай, так і расейскай мовай.

СП

Алейнік праўды не дабіўся

Суд Ленінскага раёну сталіцы прызнаў правамерным адлічэньне Юрася Алейніка з

СЬЦІСЛА

Акадэміі кіраваньня. Студэнт лічыць сваё выключэньне палітычна матываваным і дамагаўся аднаўленьня. ВНУ Польшчы, Расеі і Ўкраіны прапанавалі хлопцу працягнуць навучаньне ў іх.

Чавэс увёў права галасаваць з 16 гадоў

Прэзыдэнт Вэнэсуэлы Уга Чавэс панізіў узроставае цэнз выбарцаў

да 16 гадоў. Гэта адбылося ў рамках канстытуцыйнай рэформы.

МБ

Грузія мае намер адкрыць пасольства ў Беларусі

Такою выснову можна зрабіць з паведамленьняў СМІ пра тое, што 17 верасня парламэнт Грузіі мусіць разгледзець кандыдатуры паслоў Грузіі ў Беларусі, Латвіі й Японіі.

Апроч таго, як паведаміў 11 верасня грузінскага старшыня парлямэнцкага камітэту па замежных сувязях Канстанцін Габашвілі, у памянёных краінах, дзе дагэтуль ня дзейнічалі пасольствы Грузіі, цяпер плянуецца адчыніць грузінскія дыпмісіі.

АФН

Арцыбіскуп Кандрусевіч вяртаецца

Але гэта пакуль сакрэт.

7 верасня вядомы італьянскі журналіст Андрэа Тарнэлі у сваім блогу на сайце газеты «Giornale» напісаў: «У бліжэйшыя дні Папа Бэнэдыкт XVI прызначыць італьянскага святара дона Паола Пэцы, які належыць да місіянерскага брацтва Святога Карла Барамея, новым арцыбіскупам сабору Божай Маці ў Маскве замест Тадэвуша Кандрусевіча. Святар польска-беларускага паходжання будзе арцыбіскупам Менску (Маецца на ўвазе Менска-Магілёўская архідыяцэзія, якую цяпер узначальвае біскуп Антоні Дзям'янка — «НН»). Рапэньне Папы важнае экумэнічна: факт, што на чале каталікоў Расеі стане італьянец дасць

якіх вінавацяць у празэлітызьме. Некалькіх святароў нават дэпартавалі з Расеі.

Азін з камэнтатараў асыяцэрожна разважае, што ў выпадку вяртаньня Тадэвуша Кандрусевіча на Радзіму, яго можа чакаць кардынальскае званьне, якое цяпер зь беларускіх святароў мае толькі 93-гадовы Казімер Сьвёнтак.

У Беларусь Кандрусевіч прыяжджаў у ліпені на Гудагайскі фэст. Там арцыбіскуп выступіў на чысыцоткай беларускай мове, згадаўшы, што менавіта на гэтай зямлі пачуў пакліканьне да святарства і шмат чым ёй абавязаны.

Пакуль зьвесткі пра прызначэньне адмаўляюцца афіцыйна камэнтаваць, як у Маскве, так і ў Менску. «Магчыма, пра вяртаньне будзе абвешчана у чацьвер 13 верасня, падчас сустрэчы каталіцкіх святароў Менска-Магілёўскай дыяцэзіі», — кажа адзін з ксяндзоў-суразмоўцаў, пацвярджаючы неафіцыйную інфармацыю пра перавод Кандрусевіча ў Беларусь.

«Мы ўсе вельмі разьлічваем і спадзяемся на гэта прызначэньне, — гаворыць іншы ксяндз. — Да нас прыедзе ваажнаны святар і казаньнік, а таксама моцны адміністратар, які трымаў у сваіх руках усе справы Касьцёлу неабсяжнай Расеі».

Немалаважна, што касьцёл узначаліць біскуп, народжаны ў Беларусі, які выдатна гаворыць на роднай мове і папулярны сярод святароў.

Крыніца «НН» у Рыме паведамляе, што зараз арцыбіскуп Кандрусевіч знаходзіцца ў Ватыкане.

Зьміцер Панкавец

Тадэвуш Кандрусевіч

нар. у 1946 у в.Адэльск (Гарадзеншчына). У 1962 паступіў у Гарадзенскі ўнівэрсытэт, аднак праз год сышоў з-за цікаваньня за рэлігійныя перакананьні. Скончыў Ленінградскі політэхнічны інстытут, рабіў інжынэрам у Вільні. У 1981 г., па сканчэньні Ковенскай духоўнай сэмінарыі, рукапакладзены ў святары. У 1989 г. прызначаны біскупам для Менскай дыяцэзіі, першым за шмат гадоў. У красавіку 1991 г. прызначаны Апостальскім адміністратарам для каталікоў лацінскага абраду поўначы Эўрапейскай часткі Расеі. У сакавіку 1999 г. выбраны Старшынём Канфэрэнцыі каталіцкіх біскупаў Расеі, а ў лютым 2002 Папа Ян Павал II прызначыў Кандрусевіча мітрапалітам наваствораных каталіцкіх япархій Расеі. Валодае беларускай, польскай, расейскай, літоўскай, ангельскай і італьянскай мовамі.

станоўчы імпульс у адносінах з расейскай праваслаўнай царквой».

«Giornale» — адно з найбольш аўтарытэтных і ўплывовых італьянскіх выданняў. Газэта належыць Паола Бэрлюсконі, роднаму брату былога прэм'ер-міністра Італіі, і не была заўважаная ў «жоўтых» скандалах. Сам А.Тарнэлі лічыцца адным з самых уплывовых ватыканольцаў Італіі. Таму большасьць экспэртаў пагаджаецца з тым, што Тарнэлі мае рацыю і тут.

Камэнтатары блогу Тарнэлі пагаджаюцца, што такі крок Бэнэдкта XVI паспрыяе паляпшэньню адносін між праваслаўнымі і каталікамі Расеі. Да ксяндзоў-немцаў, французаў ці італьянцаў у Расеі стаяцца больш цяжка, чым да «палякаў»,

Тыя ж штампы

3 І студзеня 2008 г. замест прапіскі ў Беларусі ўводзіцца рэгістрацыя.

Прывесьці пашпарты ўсіх грамадзянаў у адпаведнасьць з «адзіным парадкам рэгістрацыі па месцы жыхарства і месцы перабываньня» плянуецца за тры гады. Столькі доўжыцца пераходны пэрыяд, прадугледжаны прэзыдэнцкім Указам №413 «Аб удасканаленьні сыстэмы ўліку грамадзянаў па месцы жыхарства і месцы перабывань-

ня». Чым розніцца рэгістрацыя ад савецкай прапіскі?

Хоць у садовым дамку

Намесьнік дырэктара Нацыянальнага цэнтру законапраектнай дзейнасьці пры прэзыдэнту **Людміла Панфёрава** кажа, што цяпер уласьнік зможа рэгістравацца па месцы знаходжаньня жылля без абмежаваньняў — нават у садовых доміках і дачах, у будынках, падлеглых зносу і капрамонту. Прадугледжаная рэгістрацыя для асоб, што жывуць у будынках рэлігійнага прызначэньня. Будучь рэ-

істраваць бамжоў — пры цэнтрах сацыяльнай дапамогі.

Скасуюць «мэтры»

Новы парадак вызваліць суды ад фіктыўных шлюбавых і разводаў, зьліквідуе рынак гандлю прапіскай, лічыць намесьнік начальніка Дэпартаменту па грамадзянству і міграцыі МВД **Анатоль Ланін**. Каб працаваць, можна будзе зарэгістравацца па месцы перабываньня на год, а пасья працягваць рэгістрацыю. Для такой рэгістрацыі няма абмежаваньняў па жылплошчы.

Будуць папярэдзтва

Зьмякчыцца заканадаўства

адносна парушэньня пражываньня не па месцы прапіскі — за пражываньне без рэгістрацыі грамадзянін спачатку атрымае папярэджаньне, і толькі потым штраф.

Усе роўныя, але Менск раўнейшы

Парадак рэгістрацыі — адзіны на ўсёй тэрыторыі Беларусі, зь некаторымі адрозьненьнямі для сталіцы. Там, напрыклад, для пастаяннай рэгістрацыі трэ будзе 20 кв. м жылля проці 15 кв. м па краіне. Нат для прапіскі патрабавалася менш. Аднак экспэртны ўсё адно прагназуюць прыток прапоўнай сілы ў сталіцу.

Яраслаў Сьцешык

Дробны бізнэс б'е чалом прэзыдэнту

У сталіцы адбыўся мітынг прадпрымальнікаў. Піша Сямён Печанко.

Санкцыяваны ўладамі мітынг індывідуальных прадпрымальнікаў на Бангалор прайшоў мірна, у прысутнасці журналістаў, прадстаўнікоў амэрыканскага пасольства і супрацоўнікаў сіпецслужбаў. Колькасць удзельнікаў не нашмат перасягнула заяўленую арганізатарамі — нягледзячы на выходны для прадпрымальнікаў дзень — панядзелак — прыйшло трохі больш за пяцьсот чалавек.

Задачай мітынгу было звярнуць увагу на стан дробнага бізнэсу пасля ўступлення ў сілу прэзыдэнцкіх указаў №302 і №760. Першы прадугледжвае пераафармленне індывідуальных прадпрымальнікаў у прыватныя ўнітарныя прадпрыемствы. Гэта ўскладняе фінансавую справядчаснасць. Пункт 1.1 указу №760 прадугледжвае, што ад 1 студзеня 2008 г. на працу прадпрымальнікам можна будзе наймаць толькі блізкіх сваякоў.

Веў мітынг старшыня грамадзкага аб'яднання «Гэспэктыва» Анатоль Шумчанка. Свой выступ ён збудаваў як адкрыты зварот да Лукашэнкі. І Шумчанка, і іншыя выступоўцы крытыкавалі чыноўнікаў. Тыя, на іх думку, няправільна распрацоўваюць праекты законаў, да тых прадпрымальніцтва: «Чыноўнікаў, якія распрацоўваюць праекты ўказаў, што ў выніку прыводзяць да стайкаў і мітынгаў, трэба судзіць».

Над выступоўцамі віселі расцяжкі з цытатамі Лукашэнкі аб неабходнасці абароны прадпрымальнікаў. Былі плякаты з надпісамі «Дзеці прадпрымальнікаў — прадпрымальнікі, дзеці міністраў — міністры?», «Прэзыдэнт, ты — бацька, але з намі абыхоўся, як айчыном».

У сталіцы толькі 14 прадпрымальнікаў перааформіліся адпаведна з новымі патрабаваннямі, значыць сп.Шумчанка. Прадстаўнік ад Чэрвеньскага рынку Васіль Бараноўскі выказаў непакой за прадпрымальнікаў-інвалідаў, якіх указ №760 пазбаўляе шанцаў на далейшую працу. «Пакуль мы па-рабску маўчым, з

Мітынг арганізаваў прадпрымальніцкі лідэр Анатоль Шумчанка.

намі будучь рабіць, што заўгодна», — казала лідэрка прадпрымальнікаў зь менскага «Дынама» Мая Сіняўская.

Пры канцы мітынгу прысутныя ўхвалілі рэзалюцыю, у якой просяць сустрэчы з прэзыдэнтам, а таксама адмены ўказаў, што ўскладняюць прадпрымальніцкую дзейнасць у Беларусі. У выпадку, калі іх прапановы будучь праігнараваныя, прадпрымальнікі абяцаюць хвалю акцыяў пратэсту пры канцы году.

У шэрагу гарадоў на канец верасня пададзеныя заяўкі на правядзеньне мітынгаў прадпрымальнікаў. Рэакцыя

мясцовых уладаў нэрвовая. Так, у Слоніме мясцовыя ўлады адмаўляюцца прадставіць прадпрымальнікам пляцоўку, спасылаючыся на падрыхтоўку гораду да юбілею. У Гомелі старшыня Камітэту эканомікі аблвыканкаму Эльвіра Карніцкая пры сьведках негэнэрна выказалася на адрас ініцыятара прадпрымальніцкага форуму Аляксандра Рубчэні. Лідэр віцебскіх прадпрымальнікаў Анатоль Шапавал, адзін з удзельнікаў галадоўкі ў 2004 г., падкрэсьліў, што прадпрымальнікаў пачуюць тады, калі на вуліцу выйдзе тысячы чалавек.

Беларусь пяройдзе на вугаль і туркменскі газ

У энэргабялянс Беларусі да 2011 году плянуецца далучыць вугаль у аб'ёме амаль 3 млн т умоўнага паліва. Аб гэтым паведаміў намеснік старшыні Прэзідыяму Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Ўладзімер Цімашпольскі.

У Беларусі плянуецца збудаваць некалькі цеплаэлектрастанцый на вугалі. Акрамя таго, многія энэргакрыніцы краі-

ны будуць прыстасаваныя пад камбінаваны ўжытак паліўных рэсурсаў.

Ідуць перамовы з Туркменістанам, каб праз узаемазалежныя схемы у беларускім баянсе мець туркменскі газ. Паводле словаў У.Цімашпольскага, вядзецца сур'ёзная прапрацоўка праектаў, якія прадугледжваюць кітайскія інвестыцыі ў беларускія энэргаблікі.

Уладзімер Цімашпольскі таксама адзначаў, што за кошт атамнай электраэнергіі Беларусь плянуе замясьціць ня менш як 10 працэнтаў паліўна-энэргетычнага баянсу. Пад пабудову АЭС прыглядалі розныя пляцоўкі, у тым ліку на Гарадзеншчыне, але пакуль схіляюцца да магільёўскага варыянту.

БЕЛТА

Менскі гадзіннікавы завод могуць прадаць

Дзяржаўны пакет акцыяў Менскага гадзіннікавага заводу «Луч» могуць прадаць замежнаму інвэстару, паведаміў журналістам намеснік міністра эканомікі Беларусі Алег Мельнікаў. На дадзены момант праводзіцца аналіз усёй папярэдняй дзейнасці прадпрыемства, утвораная афіцыйная група, якая вызначае кірунак яго наступнага развіцця. У якасці магчымага варыянту аздарулення прадпрыемства разглядаецца продаж яго замежнаму інвэстару. Намеснік міністра падкрэсліў, што спачатку патрэбна знайсці такога інвэстара і прапанаваць яму пэўныя ўмовы, напрыклад, захавань-

не працоўных месцаў.

Алег Мельнікаў падкрэсліў, што датычна ўстойліва стратных прадпрыемстваў банкуецца будзе ўжывацца ў самым скрайнім выпадку. Найперш увага будзе надавацца мерапрыемствам дасудовага аздарулення.

Нагадаем, што ў жніўні бягучага году былі выстаўленыя на продаж дзярждолі акцыяў кампаніі мабільнай сувязі «VELCOM», ААТ «Мотавела», ААТ «Белвылічтэхніка».

Экспэрты звязваюць гэтую хвалю продажаў дзяржаўных акцыяў з магчымымі цяжкасцямі пры разліку за расейскія энэрганосьбіты.

СП

СЬЦІСЛА

Рост цэнаў на тэлефонныя размовы

У Беларусі ў сярэднім на 7% павышаныя тарыфы на паслугі электрасувязі. Гэта прадугледжана пастановай Мінэканомікі №153.

Бізнэс «Майкрасофт» у Беларусі вырас утвая

Павялічылася й колькасць OEM-партнёраў «Майкрасофт» у Беларусі. Цяпер замест сьціслага дзясятка прадаўцоў праграмных рашэньняў карпарацыі ў краіне пад сьцягамі амэрыканскай кампаніі працуе 81 фірма.

Частку льнозаводаў зачыняць

У Беларусі 49 ільнозаводаў.

«Ёсьць прапановы скараціць іх колькасць да 25, астатнія зрабіць пэхамі або філіямі», — заявіў прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі. Заводы маюць мінусавую рэнтабельнасць на працягу апошніх трох гадоў.

МБ

Найлепшая бульба — на Гарадзеншчыне

Яна складае ў сярэднім 230 ц/га, што на 30ц/га вышэй за сярэдні паказчык па краіне. Найлепшы вынік дэманструе гатунак бульбы «Скарб», ураджайнасць якога месцамі сягае 400 ц/га. Як і ў савецкія часы, на ўборку бульбы прыцягваюцца вучні школаў і студэнты.

СП

Рэкордны рост аўтамабілебудаваньня ў Польшчы

Такіх фантастычных вынікаў польскае машынабудаваньне яшчэ ня ведала. Увосень на канвэражах усіх польскіх аўтазаводаў зьявіцца новыя мадэлі — ад гарадзкіх пасажырскіх да грузавых.

Ужо летась вытворчасць аўтамабіляў у Польшчы біла рэкорды. З канвэраў сышло звыш 600 тыс. легкавікоў і грузавікоў — удвая болей, чым у 2002 і 2003 гг., калі ў галіне аўтамабілебудаваньня панавала атмасфэра закрыцця прадпрыемстваў. Сёлета заводы Польшчы выпусьцілі 800 тыс. аўтамабіляў. І ніколі

яшчэ польскае аўтамабілебудаваньне не было такім багатым на навінкі.

Завод Fiat Auto Poland у Тыхах перад вакацыямі запусьціў ў вытворчасць новую мадэль Fiat 500. Яна выклікае такую вялікую цікавасьць у Заходняй Эўропе, што канцэрн не спраўляецца з замовамі.

Спраўдны «гіт» польскіх прадпрыемстваў «Фіяту» — Panda. Сёлета завод у Тыхах выпусьціць іх 270 тыс.

Налета на канвэражах зьявіцца вырабляны на заказ «Форду» аўтамабіль «Ка».

Варшаўскі аўтазавод рых-

туецца выпускаць ліцэнзійны Chevrolet Aveo. Пасля банкруцтва Daewoo Motor, свайго карэйскага партнёра, Варшаўскі аўтазавод перажыў крызіс, і зноўку падняўся на ногі дзякуючы супрацоўніцтву з украінскім канцэрнам «УкрАвто», кантраляваным Тарыэлам Васадзэ. Партнэр адкрыў прадпрыемству шырокія рынкі на Ўсходзе. Успадкаваны ад супрацоўніцтва з Daewoo жэранскі Lanos вельмі папулярны ва Украіне і Расеі. Aveo ж з Жэраня будзе таксама экспартавацца ў сетку Chevrolet у Эўрасаюз. Сёлета

FSO (Завод легкавікоў) мяркуе выпусьціць каля 4 тыс. гэтых аўтамабіляў, а ўжо наступным годам — каля 70 тыс.

На пачатку верасня на аўтамабільным кірмашы ў Франкфурце адбудзецца прэзэнтацыя «Фольксвагену» Caddy Maxi — яшчэ аднаго аўтамабіля польскае вытворчасці. Гэта павялічаны варыянт грузавога Caddy, які ўжо 4 гады вырабляецца ў Эўропе выключна на пазнанскім аўтазаводзе VW. Гэтая мадэль таксама зьяўляецца «гітом» VW.

Падрыхтавала **Марына Салавей**

Пачэсныя прэміі імя Зьмітра Завадзкага сёлета атрымалі журналісты Натальля Макушына з Горадні, Анатоль Гатоўчыц з Гомеля і Генадзь Барбарыч (на фота справа) зь Менску.

PHOTO BY MEDIANET

6 верасня

Дажынкi ў надзейных руках

Маладзеванага актывіста **Кастуся Кузьняцова** выклікаў галоўны лекар Рэчыцкай ЦРБ, дзе той працуе. Начальнік разам з оперуаўнаважанымі КДБ, які прадставіўся Аляксандрам Іванавічам, правялі размову, у якой настойліва папярэдзілі пра недапушчальнасць акцыяў у часе «Дажынак». Супрацоўнік КДБ прасіў нікому не казаць пра размову.

Папярэдзілі за флэш-моб

Студэнтка Гарадзенскага дзяржуніверсытэту **Вікторыя Волкава** атрымала папярэджаньне ад дэкана **Івана Бурлыкi** ў сувязі з затрыманьнямі за ўдзел у несанкцыянаваных акцыях. Паводле слоў ваў дэкана, калі яе затрымаюць яшчэ раз, яна будзе адлічаная. І.Бурлыкa выклікаў на размову бацькоў студэнткі, якіх, паводле яго слоў, хоча паінфармаваць, у чым была заўважана іх дачка і што можа стаць прычынай яе адлічэньня з ВНУ. Ён ня лічыць свае дзеянні ціскам на студэнтку.

7 верасня

Леванеўскі судзіцца з МУС

Лідэр прадрымальнікаў і былы палітвязень **Валер Леванеўскі** выклікае ў суд прадрымальнікам Дэпартаменту выкананьня пакараньняў МУС. Прычына — парушэньне яго правоў падчас адбываньня пакараньня. Раней Леванеўскі падаў зварот у Камісію па правах чалавека ААН, у якім абскарджвае прысуд суду. В.Леванеўскі адседзеў два гады за «абразу прэзыдэнта».

Выклікае КДБ, затрымлівае міліцыя

Гарадзенскага актывіста **Максіма Губарэвіча** проста з працы адвезьлі ў абласное ўпраўленьне КДБ. Там яго дапытвалі наконт паездкі ў Літву, у моладзевы лагер. Пасьля выхаду з КДБ Губарэвіча затрымалі міліцыянты зь Ленінскага РУУС. У

пастарунку на яго склалі пратакол за тое, што ён нібыта нецэнзура ляўся ў грамадзкім месцы. Суд Ленінскага раёну даў М.Губарэвічу 3 сутак адміністрацыйнага арышту. Прысуд вынесла судзьдзя **Натальля Козел**.

8 верасня

Мірон павіншаваў з 8 верасня

Некалькі гадзінаў лунаў бел-чырвон-белы сьцяг над Віцебскам. Ён быў узьняты каля 11-й вечара над домам №10 па праспэкт Фрунзэ. Да сьцягу была прымацаваная цыдулка з наступным тэкстам: «Віншую зь Днём беларускай вайсковай славы. Мы абавязкова пераможам, як нашыя гераічныя продкі пад Воршай, таму што з намi ўсе-пераможная крываўікая Пагоня, а ў руках мы моцна трымаем бел-чырвона-белы сьцяг. Жыве Беларусь, жыве вечна!» і подпіс: «Мірон».

10 верасня

5 сутак за Аршанскую бітву

Сакратар аргкамітэту па стварэньні партыі «Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя» **Дзяніс Садоўскі** быў затрыманы 8 верасня падчас святкаваньня Дня беларускай вайсковай славы на Крапівенскім полі пад Воршай і абвінавачаны ў хуліганстве і непадпарадкаваньні супрацоўнікам міліцыі. Аршанскі суд пакараў Садоўскага арыштам на 5 сутак.

Затрыманы ў Баранавічах

Пад сьценамі баранавіцкага суду, дзе адбываўся працэс па справе **Яраслава Грышчэні** супрацоўнікі міліцыі затрымалі 22 чалавекі. Сярод іх **К.Акопаў, Т.Буланава, Кісель, С.Клюеў, Крапівіна, А.Мельянец, К.Салаўёва, П.Севярынец, Л.Сілюціч, В.Смалянчук, У.Усцьіновіч, З.Хведарук, Г.Шапуцька, Т.Шапуцька, І.Шыла**, фотакарэспандэнт **Віктар Драчоў** (AFP), **Васіль Фядосенка** (Reuters)

ды **Арсен Пахомаў**. Пазьней у Баранавіцкім раённым судзе быў пакараны адміністрацыйным арыштам на 17 сутак і штрафам у памеры 20 б.а. моладзевы лідэр **Павал Севярынец**.

11 верасня

Не хадзіце, дзеці, у «Свабодны тэатр»

Трох наведвальнікаў спектакля 22 жніўня — непаўналетніх навучэнцаў менскіх школаў, затрыманых міліцыяй, выклікалі ва ўпраўленьне ўнутраных спраў і КДБ, паведаміла дырэктарка «Свабоднага тэатру» **Натальля Каляда**. У часе «размоваў» школьнікаў запэўнілі, што яны ня змогуць паступіць у ВНУ Беларусі, а пры паўторным наведваньні «Свабоднага тэатру» будуць адлічаны са школаў». Папярэдзілі і выкладчыкаў ды студэнтаў ВНУ, а таксама актараў дзяржаўных тэатраў.

12 верасня

Сем сутак за выкінуты сьцяг

Справа **Алесья Пушкіна** і **Аляксея Янушэўскага**, якіх затрымалі 9 верасня падчас святкаваньня Дня беларускай вайсковай славы, разглядалася два дні. Спачатку іх вінавацілі ў дробным крадзяжы — паводле пратаколу, яны выкінулі дзяржаўны сьцяг з вакна Аршанскага РУУС. Пасьля судзьдзя **Рыбакова** заявіла, што ўчынак падсудных не адпавядае фармулёўцы і дала сем сутак за дробнае хуліганства.

Ня далі павіншаваць Дзяржынскага

Міліцыя затрымала з моладзевых актывістаў Партыі БНФ, што спрабавалі зладзіць флэш-моб каля помніка Дзяржынскаму ў Менску. У грамадзкім адзеле ўнутраных спраў міліцыянты пералісалі пашпартныя зьвесткі затрыманых, а пасьля прыезду адвакаткі ўсіх адпусьцілі без складаньня пратаколаў.

СП

Жорсткі прысуд за віртуальныя зьнявагі

Пра суд і прысуд палітыку Андрэю Клімаву ведалі толькі жонка і адвакатка.

Журналісты даведаліся пра нечуваную жорсткі прысуд Клімаву толькі празь месяц пасля сканчэння працэсу. Паводле прэс-службы гарадзкой пракуратуры, крмінальнаю справу палітыка Андрэя Клімава судзьдзя Цэнтральнага суду Менску Алена Ільіна разгледзела на працягу трох дзён. 1 жніўня суд пастанавіў пакараць А.Клімава двума гадамі зьнявольнення з адбыццём у калёніі строгага рэжыму. Яго прызналі вінаватым у парушэнні арт. 361 КК (закліках да гвалтоўнага зьвяржэння альбо змены канстытуцыйнага ладу з выкарыстаннем сродкаў масавай інфармацыі). Упершыню такі жорсткі прысуд быў вынесены за публікацыю ў

інтэрнэце: артыкул «Revolution forever, або Як правільна разбіраць цыганскага кабана ў год свінні», зьмешчаны на сайце www.ucrb.org.

Гэта ўжо трэці турэмны тэрмін Клімава. Упершыню яго арыштавалі ў 1998 г. і ў жніўні 1999 г. пакаралі шасцю гадамі пазбаўлення, абвінаваціўшы ў эканамічных злачынствах. У чэрвені 2005 г. А. Клімава пакаралі абмежаваннем волі на 18 месяцаў, прызнаўшы вінаватым у арганізацыі вулічнай акцыі 25 сакавіка. 3 красавіка 2007 Клімава арыштавалі ў Менскай гарадзкой пракуратуры, куды ён наведаўся, каб дазнацца пра акалічнасці крмінальнай справы, заведзенай

супраць яго за той артыкул у інтэрнэце. Спачатку палітык меў статус падазраванага ў абразе Аляксандра Лукашэнкі і паклёпе на яго. Пасля допыту Клімава абвінавацілі ў закліках да зьвяржэння існуючага ладу.

Працэс быў фактычна закрытым. Апошні месяц перад судом пра Клімава было вобмаль інфармацыі: кантактаў са знаёмымі і сябрамі не было, сваякі і следчыя не выходзілі на сувязь з прэсай. Знаёмыя сям'і Клімава выказваюць здагадкі, што жонку і маці Андрэя запалохалі і схілілі менавіта да такога фармату працэсу — маўчаньне і закрытасць узамен за мяккі прысуд. Цімох Дранчук, былы палітвязень, выказаў

здзіўленьне пазыцыяй сваякоў палітвязня: «Магу толькі выказаць вэрсію, што іх альбо запалохалі, альбо яшчэ нешта...» Ніхто, акрамя іх, ня мог даведацца пра лёс Клімава. Яны маюць магчымасць зь ім кантактаваць, накіроўваць да яго адваката, дазнавацца, калі адбудзецца суд, калі скончыцца сьледства і г.д. А ліставаньне наша скончылася даўно з абсалютна незразумелых прычынаў». Журналісты здолелі атрымаць толькі караценькі камэнтар наконг Андрэя ў ягонай жонкі Тацяны Леановіч: «Муж жывы, канечне».

Праваабаронцаў турбуе, што за публікацыю ў інтэрнэце ў Беларусі пачалі так строга караць. Людміла Гразнова называе гэта аднаўленьнем сталінскай практыкі судовых «троек», чые пастановы рабіліся вядомымі празь некалькі год. Старшыня Беларускага Хэльсынскага камітэту Тацяна Процька лічыць два гады пакараньня асабістай помстай палітыку: «Клімаў не ўяўляе пагрозы для грамадства адэкватнай прысуду за тую публікацыю». На яе думку, тое, што адбываецца з Клімавым, характэрна для агульнай сытуацыі ў Беларусі. Сыстэма распаўляецца зь любым ярскім палітыкам, што выступае супраць, і неістотна, зьякога лягеру гэты палітык, кажа спн. Процька. Па яе словах, нагоды рабіць працэс закрытым не было, найперш паводле характару справы. Праваабаронца таксама лічыць, што сваякоў Клімава і яго самога маглі схіліць да такога варыянту.

Нельга не прызнаць, што выпадкі Клімава на адрас А.Лукашэнкі маглі быць прызнаньня абразлівымі ў многіх эўрапейскіх краінаў. Аднак прысуд пэўна што быў бы не такі суровы.

Прысуд палітыку абскарджаны ў Менскім гарадзкім судзе. У хуткім часе яго маюць перавесці адбываць пакараньне ў папраўчую калёнію.

Сямён Печанко

У першую
ссылку
Андрэя
зьбірала
жонка.

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Эўрапейскі фасад

Не «Масква» і не «Каракас» — «Эўропа» ў цэнтры сталіцы.

Урачыстае адкрыццё новага гатэлю адбылося. Ужо за гадзіну цэлы квартал быў ачэплены й вызвалены ад выпадковых мінакоў. Тымчасам мыць і паліраваць ходнікі й падлогі не спынялі й за паўгадзіны да прыбыцця «высокіх гасцей»...

Прататып новага гатэлю, разбураны ў часе вайны, меў шэсьць паверхаў. У царскія часы гэта быў самы вялікі гатэль у «Северо-Западном крае», тут было 170 нумароў на любую кішэню. Новай «Эўропе» далёка да такога маштабу... Хоць па цэнах ён б'е рэкорды. Ну-

PHOTO BY MEDIANET

мары ў ім будуць каштаваць ад 450 USD за ноч. «Эўропа» мае 67 нумароў рознай катэгорыі, разьлічаных амаль на 120 месцаў.

У гатэлі ёсьць рэстаран, 5

бараў, 2 канфэрэнц-залі, начны клуб, фітнэс-цэнтар (з трэнажорнай залай, басэйнам, турэцкай лазьняй), падземная стаянка.

шай. Цяпер пра ідэю можна забыцца.

«Эўропа» з тылу

Глямурны навабуд «Эўропы» не стасуецца з навакольнай забудоваю. У засені новага гмаху апынулася Кансэрваторыя й невялікія старасьвецкія будынкі. Цяперашняе кіраўніцтва працягвае гульні з гісторыяй. Калі фасад навабудоўлі выканалі ў духу гістарычнага кічу, то са двара ён выглядае ляпідарным шматпавярховікам...

Ён у тры разы карацейшы, але на два паверхі вышэйшы за свой прататып. Гатэль складзены з зусім іншых матэрыялаў і з дваравага фасаду нічым не адрозьніваецца ад якога інтэрнату на мікрараёне. Дый дэкор галоўнага фасаду, падобны больш на кандытарскі выраб, мала мае супольнага з колішнім выкшталёным дэкорам у духу сэцэсіі.

Аднак гатэль паўстаў. І Лукашэнка лічыць: «Добра зрабілі». Падчас наведваньня новага гатэлю ён запатрабаваў не зацягваць работы па рэканструкцыі гістарычнае часткі сталіцы.

Падмурак ня там, дзе будынак

Стаіць гатэль на падмурках Менскага гарадзкога тэатру, за 50 мэтраў ад сваіх гістарычных падмуркаў. Менавіта ў тым тэатры ў 1852 г. была пастаўленая першая беларуская опэра «Сялянка» Манюшкі й Дуніна-Марцінкевіча. Будынак тэатру зьнеслі ў 1984 г., тады актывісты маладзёвага клубу «Майстроўня», навучэнцы Менскай вучэльні імя Глебава, выйшлі на несанкцыянаваную дэманстрацыю пад лэзунгам «Руйнуецца помнік гісторыі!». Дэманстранты былі затрыманыя міліцыяй. А позна ўвечары на сьценах КГБ зьявіліся графіці «Хай жыве Беларусь!»

Аднаўленьне будынка Гарадзкога тэатру — гэта таксама ідэя ня новая. На пачатку 1990-х гадоў была распрацаваная сур'ёзная праектная прапанова, на замову Міністэрства культуры.

Але тады не хапіла гро-

СЯРГЕЙ ХАРАЎСКИ

З дваравага фасаду «Эўропа» не адрозьніваецца ад інтэрнату на мікрараёне.

Выстава аўстралійскіх мастакоў

На выставу варта схадзіць — хаця б таму, што яна разьмешчана ва Ўправе БНФ, а гэта найлепшае месца, каб прасягнуцца гістарычным аптымизмам.

На выставу дабіраліся з прыгодамі. Павярнуўшы на вуліцу Варвапэні (каторая цяпер Машэрава), мая сяброўка, сьцяўшы зубы, мацней ухалілася за стырно і прасіпела: «Ну, або я каго зараз заб’ю, або мяне хто!» Я ажно перапахалася: такая крыважэрная заява абсалютна ня ў стылі маёй выключна мірнай каляжанкі. Аказалася, яна была выклікана рамонтнымі работамі на гэтай вуліцы: палову і без таго ня вельмі шырокай вуліцы перакрылі, і машыны ішлі шчыльным патокам (у гадзіну па чайнай лыжцы), а паміж імі, азьвярэўшы з-за таго, што і па ходніку не прайсьці, у розных бакі сноўдалі пешаходы.

Нарэшце ля вядомай усім сядзібы прыпыніліся. Тут, на ўзарваным ходніку, таптаўся маладзён, тыповая зьнешнасьць якога разам з чорнай камізэлькай (пры 28 градусах сьпёкі!) ды рацыяй не давала памылліцца ў родзе яго заняткаў. Ведаючы з інтэрнэту, што у наведвальнікаў сядзібы у той дзень чамусьці правяралі пакункі, я вельмі ўзрадавалася: сёлета набыла занадта аб’ёмную торбу, у нетрах якой, сярод некалькіх пудоў плястыту, двух-трох кулямэтаў і дзясятка муміфікаваных папукоў, загубілася мая губная памада. Я вельмі спадзівалася, што пры вобыску яна нарэшце знойдзецца, але не папанцвала: маладзён з сур’ёзным выглядам нешта паведамляў у рацыю і абшукваць нас не хацеў. Прыйдзецца і надалей абыходзіцца без касмэтыкі!

У сядзібе віравала жыцьцё: добра ішоў гандаль кнігамі,

сярод якіх увагу прыцягнулі важкія ва ўсіх сэнсах таму Кастуся Травеня, Лявона Баршчэўскага, Валянціна Акудовіча. Заляцелі з вуліцы дзьве студэнтчкі: «У вас ёсьць нямецка-беларускі слоўнік? А, унь ён! Дайце, калі ласка!» Маладая мама прыдзірліва дапытвалася, чым голасам начытаны на дысках беларускія казкі. Тут жа заносілі пакункі з газэтай «Таварыш». Віктар Івашкевіч, не зьвяртаючы ўвагі на тлум, засяроджана чытаў «Нашу Ніву».

Мы прайшлі ў большую залу, дзе разьмешчана выстава гістарычных партрэтаў, якую мы, уласна, і хацелі паглядзець. Гэта літаграфіі, працы Валянціна ды Лялія Варэцаў. Невялічкую экскурсію правёў з намі спадар Сяргей Голік, арганізатар выставы: «Тут прадстаўлены літаграфіі, зробленыя суджэнствам Варэцаў у 90-я гады. Валянцін і Лялія — украінцы, жылі ў

Харкаве, ў а 1985 г. пераехалі ў Менск. Тут зацікавіліся беларускай гісторыяй, вынікам чаго сталі сэрыі работаў, прысьвечаных выбітным асобам беларускай гісторыі і культуры. У 90-я гады выходзілі альбомы зь іх працамі, яны былі скарыстаныя для ілюстрацыі падручнікаў і дапаможнікаў для навучэнцаў сярэдніх школаў. У 1995 годзе мастакі зьехалі ў Аўстралію. З таго часу іх працы захоўваліся ў майго бацькі, Зіноўя Голіка, але былі практычна недаступныя грамадзкасьці. І вось цяпер, з дазволу мастакоў, мы вырашылі зрабіць гэтую выставу. Трэба яшчэ адзначыць, што ў Аўстраліі Валянцін і Лялія працягваюць паспяхова займацца мастацтвам. Іх работы знаходзяцца ў многіх музэях Украіны і Беларусі, а таксама прыватных калекцыях ЗША, Францыі, Германіі, Аўстрыі, Італіі, Японіі, Аўстраліі і іншых краінаў».

Заўважу, што працы, выстаўленыя на выставе, таксама можна набыць. Іх кошт — ад 40 да 70 тысячаў рублёў.

Стыль старанна прапрацаваных літаграфій — узьнёслы, рамантычны, можа падацца крышачку наіўным. Зрэшты, час, калі яны ствараліся, таксама падаецца такім з камяністай выспы дня сеньняшняга. Узьнёслы, рамантычны, крышачку наіўны стыль тых часоў, калі выдатныя асобы беларускай гісторыі — Каліноўскі, Касьцюшка, Сьцяпан Батура, Адам Міцкевіч — глядзелі са старонак падручнікаў ўпэўнена і спакойна... Сеньня ж у іх позірках, здаецца, прачытваецца і непакой.

На выставу варта схадзіць — хаця б таму, што яна разьмешчана ва Ўправе БНФ, а гэта найлепшае месца, каб прасягнуцца гістарычным аптымизмам. Выстава ў гэтым дапаможа.

Наталка Бабіна

Вядомы галівудскі рэжысэр, ляўрэат «Оскару» 1999 г. Эдвард Цывік у Немянчынскім лесе, непадалёк ад Вільні, здымае фільм, прысьвечаны партызанскай барацьбе ў Беларусі. Галоўную ролю выконвае Дэнніэл Крэйг. Ён зрабіўся кіназоркай, калі сыграў Джэймса Бонда ў фільме «Казыно Раяль». Піша ўдзельнік «масоўкі» Яўген Ліцвін.

Джэймс Бонд у Налібоцкай пушчы

Дэнніэл Крэйг.

Некалькі дзясяткаў людзей рознага ўзросту і полу выходзяць з гушчару да вялікага балота. Большасць апранутая ў лахманы, частка дарослых трымае малых дзяцей, у некаторых мужчынаў ёсць зброя — вінтоўкі ці аўтаматы. Крыху патаптаўшыся на беразе, яны пачынаюць рухацца наўпрост праз балота, трымаючыся пры гэтым за спіценую тут жа з паясоў доўгую вяроўку. Нехта кроцьць па поясе ў вадзе, іншым, ніжэйшым партызанам, вадзі стае па грудзі ці па шыю, людзі губляюць у багне абутак, некаторыя жанчыны плачуць...

Тут нядрэжны заробкі і ўмовы працы. Звычайны масоўшчык атрымлівае 60 літаў у дзень (каля 50 тыс. рублёў). За тое, што ты страляеш (з сапраўднай зброі) ці «лезеш у вадзе» (у гумавым гідракасычоме, зразумела) табе даплочваюць яшчэ 20—30 літаў. Акрамя таго, ёсць чалавек 25—30 «элітнай» масоўкі, якія часцей працуюць на «пярдніх пляхах». Яны атрымліваюць ужо па 150 літаў (каля 130 тыс.) плюс

Тувія Бельскі.

усе даплаты. Калі на студыі трэба быць вельмі рана, табе аплочваюць таксоўку. Бясплатныя сьняданак і абед, на працягу ўсяго дня можна піць гарбаты, каву, ліманад і есці гарачы суп. Таксама масоўшчыкам часта прыносяць бутэрброды, садавіну, печыва і г. д..

Уражаны ад працы з «галівудцамі» самыя прыемныя. Яны прафэсіяналы і вельмі простыя ў кантактах людзі. Ніякай «зоркавай» фанабэрыі. Асабліва ў самога Дэнніэла Крэйга.

Партызанскі атрад братоў Бельскіх.

Герой Крэйга Тувія (Тэўе) Бельскі — рэальны чалавек, адзін з чатырох братоў з вёскі Станкевічы на Наваградчыне, якія ў 1942 г. стварылі габрэйскі партызанскі атрад у Налібоцкай пушчы, у склад якога ўвайшло больш за 1200 чалавек — галоўным чынам габрэйска-ўцекачоў з гета.

Цікава, што пра гэты атрад няма звестак ані ў афіцыйнай публікацыі, выдадзенай Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК КПБ «Партызанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941—июль 1944)», ані ў энцыклапедычным аднатомніку «Беларусь в Великой Отечественной войне (1941—1945 гг.)», што выйшаў ужо ў постсавецкія гады. А атрад Бельскага быў унікальнай зьявай. І задачай яго было не «забіваць ворагаў любымі спосабамі, не шкадуючы ўласнай крыві». Галоўнай мэтай кіраўніцтва атраду палічыла ратаванне людзей сваёй нацыянальнасці. Тувія Бельскі гаварыў: «Для нас важней захаваць жыццё адной габрэйскай бабулі, чым забіць дзесяць немцаў». У атрад прымалі ўсіх габрэйска-ўцекачоў, незалежна ад іх полу, узросту ды наяўнасці зброі.

Бельскаму ўсё ж давялося пайсці на супрацоўніцтва з Масквой — у іншым выпадку «савецкія партызаны» абяцалі раззброіць ці нават знішчыць яго атрад. Пасля таго, як у атрад прыслалі чырвоныя камісараў, усе зьявы, уласна і вельмі савецкім партызанам, не абмінулі і партызанаў габрэйскіх — пачаліся жорсткія пакаранні мясцовых калябарантаў ды іхніх сем'яў і расстрэлы байцоў атраду за рэальныя ці ўяўныя правіны. Дагэтуль чорнай плямай застаюцца, напрыклад, падзеі траўня 1943 г. у вёсцы Налібокі, дзе ад рук партызанаў Бельскага загінула 129 жыхароў.

Беларускі бок праўды

Навіна пра «партызанскі» фільм Галівуду выклікала жывое абмеркаванне на сайце «Нашай Нівы». Найбольш зачалі чыгачоў ня тое, што галоўную ролю будзе выконваць Крэйг-Бонд, а неадзначная постаць галоўнага героя фільму. Абазнанні ў гісторыі чыгачы прыводзяць звесткі пра тое, што гэты атрад у вёсцы Налібокi забіў 129 чалавек. *Gorlwy Litwin* піша: «Уцекачам з гэта было няма як выжыць, толькі са зброяй у руках. Выжывалі яны за кошт насельніцтва пушчанскіх вёсак і мястэчак, у тым ліку праводзячы супраць іх карныя апэрацыі. Самая вядомая — бойня ў Налібоках, якую партызаны Бельскага ўчынілі за сыстэматычны супраціў мясцовых жыхароў. Было забіта 129 чалавек, у тым ліку жанчын і дзяцей. Сумняюся, што Галівуд пакажа гэты бок праўды».

Яго падтрымлівае *налібачанін*: «На тэму Бельскіх напісана мноства кніг, і гэты зьняты раней дакументальны фільм. Яны прадстаўленыя героямі, якія змагаліся за выратаванне габрэйскай нацыі.

Я пісаў да аўтараў гэтых кніг у Ізраіль і ЗША. У адказ я атрымаў стандартны адказ: так, быў такі трагічны факт, але была вайна і кожны хацеў жыць».

З дыскусіі вынікае, нібыта, ясная выснова: на тле габрэйскага, або сталініскага, або расейскага, або нямецкага асэнсавання вайны выразна чыгачоў адсутнасць беларускага асэнсавання. Мы добра ведаем (са шматлікіх фільмаў і кніг) пра трагедыю Галакосту, пра масавы гераізм савецкіх людзей, але дзе *беларускі бок праўды*?

Якраз у той дзень, калі ў «НН» з'явілася гэтая публікацыя, па адным з украінскіх спадарожнічых каналаў я пабачыла фільм Алеся Янчука «Няскораны». Прысьвечаны ён Раману Шухевічу — аднаму з кіраўнікоў Украінскай паўстанцкай арміі. Фільм моцны, уражвае і трымае. Там ёсць самаахварная барацьба ўкраінскіх нацыяналістаў, узніслае каханне, там паказана нялюдзкая сутнасць НКВД, катаваньні і расстрэлы, якія пракаціліся па Украіне з прыходам

саветаў... Герой фільму — без адзінай заганы, на яго прыкладзе трэба выходзіць дзяцей.

Гэта ўкраінскі бок праўды. Ці гераічны міт?

Прыходзілася сустракацца з думкай, што нацыянальны міт трэба ствараць. Маўляў, гэта спрыяе развіццю нацыянальнай сьвядомасці. Пры гэтым спасылваюцца на чэхаў, літоўцаў, тых жа ўкраінцаў. Але калі мы ўспомнім іншыя міты: расейскі імгэрскі, нямецкі нацысцкі, ці больш бяскрыўдны і бліжэйшы па часе яшчэ, то ня ўсё выглядае так адназначна. Можа, варта расставіць акцэнт іначай: нацыянальны міт *можна* ствараць, калі стваральнік упэўнены, што яго дзецішча не спрычыніцца да фальшы і прапаганды, а *імкнучыся трэба* да праўды жыцця. Канешне, такая задача нашмат цяжэйшая, але і вынікі дае больш пэўныя. І дазваляе пазьбегнуць папрокаў у прасталінейнасці і схематычнасці — якія ёсць адной з характэрных рысаў любога міту.

Калі б гэта каму ўдалося, то спрыяла б фармаваньню нацыі нашмат больш, чым любы міт.

Наталка Бабіна

АПЫТАНЬНЕ «НН»

Ці варта ствараць міты?

З пытаннямі пра суадносіны міту і праўды ў гісторыі і мастацтве НН звярнулася да вядомых навукоўцаў і творцаў.

Валянцін Тарас, пісьменнік: Расказаць аб вайне трэба так, як было. Праўду аб вайне трэба шукаць, і рабіць гэта павінны перш за ўсё тыя, хто прайшоў праз вайну, хай сабе хлопчыкам ці дзяўчынкай. Маладым гэта зрабіць цяжэй. За савецкім часам многіх з нашых пісьменнікаў, у тым ліку і мяне, абвінавачвалі ў дэгералізацыі вайны. Памятаю, калі я напісаў аповяданне «Пасьля доўгай разлукі», пабудаванае на аўтабіяграфічных фактах — аднойчы я спалохаўся, што забіў немца, які раней выратаваў жыццё маёй сястры — то знаходзіліся людзі, якія крычалі на мяне: «Як ты мог яго пашкадаваць?» Такія людзі жывуць аднойчы я нянавісьцю, а нянавісьцю, толькі нянавісьцю, жыць нельга.

Што датычыцца мітаў, то яны ствараюцца самі па сабе. Падзеі часта абрастаюць падрабязнасцямі, якіх не было. Але тут трэба аддзяліць міты чалавечыя і міты нялюдзкія. Скажам, прыклад нялюд-

зкага міту — міт пра Сталіна, які раз-раз такі папулярны ў Расіі. А прыклад міту сьветлага — міт пра Ўладзіміра Караткевіча. Яму часта цяпер прыпісваюць тое, што ён не гаварыў і не рабіў. Але гэта ў логіцы ягонага характару, гэта сьветлыя рэчы — і таму я не супраць такога міту.

Алена Гапава, дырэктарка Цэнтру гендэрных дасьледаваньняў: Вы пытаецеся пра жаночы бок праўды. Але вы пра якую жанчыну зараз кажаце? Пра тую, што ўваходзіла ў Саюз Беларускай моладзі, ці пра тую, што ў той час была ў менскім гета? Іх ваенныя праўды вельмі розныя.

Што тычыцца фільму пра атрад Бельскага, жудасна думаць, якім ён можа быць. У Галівуду ёсць свой міт другой сусветнай вайны: быў Пэрл-Харбар, потым у Эўропе быў Галакост, потым прыйшлі амэрыканцы і ўсіх вызвалілі. У амэрыканскім уяўленьні Галакост ёсць галоўнай падзеяй, згодна з тым

месцам, што ён займае ў папулярным ваенным дыскурсе праз экспазыцыі ў музэях, тэксты ў падручніках, дасьледваньні і фільмы. У гэтых вэрсіях усходнеэўрапейскія народы, за выключэньнем нешматлікіх праведнікаў — жывельныя антысэміты. Гэта тая «рэклама», якую можа атрымаць Беларусь праз гэта кіно.

Яўген Бараноўскі, гісторык: Міты ў мастацтве, літаратуры патрэбныя. А міты ў гісторыі нараджаюцца тады, калі недастаткова дакумэнтаў, а чалавеку хочацца выказаць пэўны пункт гледжання. Падполье, напрыклад, па самой сваёй сутнасці павінна было абыходзіцца без дакумэнтаў. Нельга было нават і размаўляць з кім то ні было на гэтыя тэмы.

Канкрэтная гісторыя мітаў не выносіць. Але я мог бы пагадзіцца, што, калі рэч ідзе пра стварэньне нацыі, то міты гісторыі маюць права на існаваньне. Усё, што звязана з нацыянальным, грунтуецца ў вялікай ступені на падсвядомым, на нечым, што цяжка ўкласьці ў рамкі вучэньня Сечанавы аб функцыянаваньні мозгу.

Андрэі Расінскі, кінакрытык: Гісторыя Бельскага добра вядомая на захадзе, фільм пра яго ня раз дэманстравалі, напрыклад, па

каналу *Discovery*. Кіно па сваёй сутнасці мітатворчы від мастацтва. Любы фільм стварае міт, нават калі абвяргае пры гэтым іншы.

Галіна Адамовіч, кінарэжысёр: Беларускі міт аб вайне, у асноўным, гэта міт аб працалюбівым і шматпакутным беларускім народзе, які самаахварна змагаецца з фашысцкімі захопнікамі. І аб героях, якія выйшлі з гэтага самага народу (да прыкладу, фільм Б.Сцяпанавы «Бацька» ці дылогія В. Турава «Вайна пад дахамі», «Сыны ідуць у бой»). Беларускі кінэматограф часцей за ўсё не адлюстроўвае рэчаіснасць і не стварае мітаў. Найчасцей, на вялікі жаль, гэта проста дрэннае кіно.

А міты абсалютна неабходны! Людзям патрэбныя героі, мадэлі паводзінаў. Усё мастацтва працуе з мітамі. Гэта непрыстая задача: стварыць гісторыю, якая стала б мітам. Каму гэта ўдаецца — робяцца клясыкамі.

Што да беларускага пункту гледжання на вайну... Хіба беларусы сёння маналітны народ, які жыве адной ідэяй? Што з намі адбываецца? І куды мы ідзем? Мне здаецца, гэтыя пытанні патрабуюць вельмі сур'ёзнага асэнсавання...

Падрыхтавала НБ

У сямі нянек Залесьсе бяз ставу

Праз нядбайства мясцовай адміністрацыі сохнуць ставы Міхала Клеафаса Агінскага.

Кожны год, вяртаючыся з вучобы ў Менску на вакацыі ў Залесьсе, я заўсёды наведваю былую сядзібу Міхала Клеафаса Агінскага — кампазытара, грамадзкага і палітычнага дзеяча. У Залесьсі ён пражыў з 1802 па 1822 г., дзе стварыў сядзібу «Паўночныя Атэны», якую наведвалі музыкі, паэты, мастакі, навукоўцы і студэнты Віленскага ўніверсітэту. Тут, у нашай сядзібе, дзе каля палаца зіхацела люстэрка ставу з лебядзінай выспай, сярод водару ружаў, лілеяў, фіялак і гудзення пчолаў, Агінскі складаў свае «Мэмуары», раманы і палянызы. Сярод апошніх быў і знакаміты палянез «Разьвітаньне з Радзімай».

Сёння ў «Паўночных Атэнаў» дзіўны стан хранічнай летаргіі, якая часамі аздабляецца бадзёрымі аб'яцанкамі—цацанкамі аб «ажыўленьні» сядзібы, што даходзяць да Залесься са сталіцы. Гэтая летаргія пачалася з рэстаўрацыі ў 70-х гадах мінулага стагоддзя і цяпер працягваецца пад загадкавай назвай «кансэрвацыя». Здаецца, што стануць ужо вечным экспанатам гнілыя рыштваньні на млыне каля ставу, а трушчаная цэгла на куце гэтага будынку ніколі ня зьнікне.

Падчас майго прыезду на гэтую летнія вакацыі я са скрухай і сумам пабачыла, што цяпер ужо і стаў пакіне аб сабе толькі адбітак — са ставу зьнікае вада...

Як кажуць у Залесьсі, гэты дэфіцыт звычайнай вады пачаўся з... мінулагадняга патопу. Тады залева дажджоў затаніла ўсе гароды і склепы на вул. Чыгуначнай, бо, зразумела, аніякай зьліўной каналізацыі ў Залесьсі ніколі не было. Жыхары затопленых двароў дарэмна спрабавалі дабіцца паратунку ў тагачаснага старшыні сельсавету і, урэшце, рызыкнুলі знайсці праўду і напісалі аб сваёй бядзе ў адну з цэнтральных газэтаў сталіцы. У адказ зьявіўся артыкул «У Залесьсі патоп».

Па Залесьсі пайшлі чуткі, што раённае начальства, прачытаўшы той артыкул, вельмі абуралася, вылікала залескага старшыню сельсавету і дапякала яго — Вось, маўляў, з-за вас такая «пляма» на раёне!!! Што ж зрабіў таварыш старшыня? Тав. старшыня смела пайшоў на сядзібу Агінскага, дзе самастойна і рашуча падняў шлюзы ставу, бо быў

вельмі ўпэўнены ў справядлівасьці і праўдзівасьці фізычнага закону таварышаў Бойля і Марыэта! Нягледзячы на тое, што тыя затопленыя двары на вул. Чыгуначная знаходзяцца на адлегласьці меней за кілямэтар ад ставу, закон, пэўне, спрацаваў. Але... Адзін са шлюзаў ставу тав. старшыня неяк сапсаваў сваім энэргічным пад'ёмам, шлюз не апусьціўся і вада з таго часу ўсё лета так і выцякае са ставу.

За час сыякотнага лета двары на вул. Чыгуначнай даўно высахлі, затое жахары двароў каля ставу са зьдзіўленьнем заўважылі, што ў іх студнях вады — усё меней і меней. Большасьць наракае на сыякоту. Але ж яны ня ведаюць аб сьмелым «экспэримэнце» тав. старшыні (ня кажучы ўжо пра закон ужо вядомых нам тав. Бойля—Марыэта)! Дарэчы, той старшыня, ліквідаваўшы гідрапраблему, вырашыў сысьці са сваёй пасады. Хаця, сярод жыхароў, ёсьць і іншае меркаваньне — гэта за яго вырашылі, што ён мусіць сысьці. Яшчэ раней, у час тальнага зьнішчэньня высокіх дрэваў па ўсёй краіне, наш вынаходнік—старшыня, да таго ж кіраваў і сьпілоўкай старой алеі Агінскага каля залескай школы. Старыя ліпы XVIII ст. так крывакося сьпілавалі, што цяпер гэтае месца жыхары называюць сумным словам «Хатынь».

Мясцовыя ж улады Залесься (сельсавет, раённая інспэкцыя аховы прыроды, музэй Агінскага, райвыканкам) ужо чатыры месяцы, дзень і ноч, вырашаюць паміж сабой — каму выпраўляць вынік «ініцыятывы» былога старшыні? А вада тым часам зьнікае са ставу штодзень і Лебядзіную выспу часоў Агінскага трэба перайменаваць ужо ў Паўвыспу, бо на яе можна прайсьці па дне ставу. Па высахлах берагах адкрыліся бутэлькі, шклянкі і жалезьзе — вынікі адпачынку «любіцеляў» прыроды.

...Цяпер ужо пайшлі дажджы. Але, калі часам прыпякае сонейка, вакол ставу былых Паўночных Атэнаў знакамитага кампазытара лунае зусім не фіялкавы пах і людзі, што прыяжджаюць на экскурсію ў сядзібу Агінскага з розных куткоў Беларусі ўжо не падыходзяць блізка да ставу, а толькі пытаюцца зь недаверам і скепсісам: «І ў вас тут калісьці плавала лебядзіная пара Ля і Мінор?!»

Напэўна, нехта з маіх землякоў ужо задумваецца: «Ці не напісаць ізноў у сталіцу пра стаў, які цяпер

Беларускі Калегіум

Прапануе дадатковае навучаньне па спэцыялізацыях:

— журналістыка

— найноўшая гісторыя

— філязофія/літаратура

Запрашаюцца студэнты старэйшых курсаў альбо асобы з вышэйшай адукацыяй. У выключных выпадках прымаюцца студэнты малодшых курсаў. Навучэнцамі БК могуць быць тыя, хто пастаянна альбо на час навучаньня пражывае ў Менску.

Навучальныя праграмы БК арыентаваны на выкладаньне найноўшых фрагментаў сучаснай веды і не дублююць існуючыя праграмы дзяржаўных і недзяржаўных унівэрсытэтаў.

Сэртыфікат Калегіуму не замяняе дыплём аб вышэйшай адукацыі.

Навучаньне ў БК — бясплатнае.

Пачатак заняткаў з I кастрычніка 2007 г.

Запіс на сумоўе па 26 верасня б.г.

Дадатковую інфармацыю можна атрымаць праз тэл. (017) 267 66 27, (029) 705 46 66, (029) 679 26 82 з 14.00 да 18.00 (акрамя суботы і нядзелі), на <http://bk.baj.ru> ці праз kalehium@gmail.com.

знікае, каб зьявіўся артыкул пад назовам «У Залесьсі засуха»...

Склала з дапамогай жыхароў Залесься Смургонскага р-ну студэнтка Людміла Рогач
25.08. — 30.08.07.

Выпадак на занятку па гісторыі

Алесь — звычайны вучань адной зь берасьцейскіх школаў.

Урок гісторыі. Настаўніца распавядае пра Напалеона, які захапіў усю Францыю і імкнуўся заваяваць увесь сьвет. Назваўшы яго палітыку дыктатурай, настаўніца запыталася ў клясы: «Скажыце, калі ласка, а ў якіх краінах цяпер існуе дыктатура?» Адказаваць прыйшлося Алесю: «На жаль цяпер пануе дыктатура ў нашай краіне.» Настаўніца раззьюшылася. Прымушала чытаць ідэялігічную кнігу аб «шчаслівай» Беларусі. А калі хлопец адмовіўся, настаўніца выгнала яго з клясы, сказаўшы напрыканцы, што да канца школы яна ня хоча бачыць апошняга на сваіх уроках.

Год назад у Алесь ўжо былі канфлікты з новай настаўніцай гісторыі. Нягледзячы на тое, што падручнікі па гісторыі надрукаваныя на роднай мове, настаўніца прымушала вучняў адказваць прадмет па-расейску. Алесь па-рушыў «правільны гульні» і адказ-

ваў на ўроках гісторыі на роднай мове, за што атрымліваў адзінкі.

А цяпер яму зноў пагражаюць выключэньнем са школы.

Школа №X — невялікая рэспубліка ў вялікай краіне, тут пануе свая невялікая дыктатура, тут жывуць свае невялікія героі і хаўруснікі...

Чытач, Берасьце

«НН» з радасьцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацьвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас: а/с 537,
220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

Чачэнія: незалежнасьць, аплачаная крывёй і адкладзеная

У чачэнскім грамадстве выпрацаваліся дзве канцэпцыі дасягнення незалежнасьці.

Масхадаў загінуў са зброяй у руках у бай з спэцгрупай ФСБ у 2005 годзе. Пасьля ягонай сьмерці партызанскі рух пайшоў на спад. Хоць фармальна пераемнасьць дзяржаўнае ўлады захоўваецца, функцыі прэзыдэнта цяпер выконвае Доку Ёмараў, ён ня мае аўтарытэту Масхадава.

У адрозьненне ад Закаева ці Масхадава, яны бачаць будучыню Чачэніі ня як адной з эўрапейскіх дзяржаваў, а як дзяржавы рэлігійнай, ісламскай. Іх яшчэ называюць барадачамі — у адпаведнасьці з канонамі яны носяць бароды.

У Чачэніі працягваецца партызанская вайна. Яна страціла быллыя маштабы і нагадвае тое, што адбывалася ў Заходняй Беларусі і Ўкраіне ў канцы 40-х. У падпольлі застаюцца самыя заціятыя. У чачэнскім выпадку гэта пераважна рэлігійныя людзі.

Насельніцтва ж пераважна занятае адбудовай. Стомленьня ад вайны і нестабільнасьці, людзі радуецца паправе матэрыяльнага становішча. Сытае пуза радзей бунтуе.

Як толькі вайна ў Чачэніі прыціхла, многія сталі вяртацца на радзіму. Былыя «ўдзельнікі незаконных бандфармаваньняў» карыстаюцца з абвешчанай амністыі. У мінулы свой прыезд у Нарвэгію я браў інтэрвію ў былога

Што робіцца ў Чачэніі?

У 2006 годзе паводле афіцыйных зьвестак загінула 57 расейскіх салдатаў. Ад пачатку гэтага году — каля 35. Усяго, паводле ацэнак, за 1999–2007 гады загінула каля 4 500 расейскіх салдат, яшчэ 15 500 было паранена. Чачэнскі бок страціў каля 15 000 чалавек забітымі. Таксама загінулі тысячы мірных жыхароў.

* * *

Апошні вялікі бой адбыўся ў Чачэніі 23 ліпеня. У горным Вядзэнскім раёне чачэнскі батальён, верны Маскве, сутыкнуўся з партызанамі. Іх было 9 чалавек, меркавалася, што ў іх складзе быў Доку Ёмараў. Партызанам удалося сысьці ад пагоні.

кіраўніка фінансава-бюджэтнай камісіі парлямэнту Ічкеры Турпал-Алі Каімава. Цяпер ён ужо на радзіме: прыйшоў з павіннай да Рамзана Кадырава.

Некаторыя спадзяюцца на тое, што нацыянальнае будаўніцтва будзе працягвацца ва ўмовах кадыраўшчыны і расейскага кантролю. Кадыраў, у прыватнасьці, пераводзіць пачатковыя школы Чачэніі на чачэнскую мову, зь мільярдаў, якія плывуць яму з Масквы, накіроўвае нейкую часьцінку на патрэбы культуры.

Ідэя нацыянальнай незалежнасьці адкладзеная на заўтра. У чачэнскім падпольлі выпрацаваліся дзве канцэпцыі, як яе дасягнуць, дзве палітычныя плыні.

Адну звязвалі з Басаевым, Удугавым, да яе належыць цяперашні в.а. прэзыдэнт Доку Ёмараў. Другую рэпрэзэнтавалі, пры ўсіх разыходжаньнях, Дудаеў, Масхадаў, цяпер яе адстойвае міністар замежных справаў паўстанцкага ўраду Закаеў.

Ісламісты бачаць краіну заснаванай на шарыяце, арыентаванай на мусульманскі сьвет. Яны варожа ставяцца да заходняй сьвецкай цывілізацыі. Выхаваньне рэлігійнага духу моладзі — іхняя галоўная стратэгічная мэта. Падтрыманьне ўзброенага падпольля і тэрарыстычнай актыўнасьці бачыцца ім асноўнай тактычнай задачай. Фінансавую дапамогу ім надаюць ісламскія фундацыі арабскіх краінаў, і дасягнуць незалежнасьці яны лічаць магчымым з апорай на ісламскі ўсход, у рэчывы ісламскага адраджэньня і наступу.

Нацыяналісты бачаць за мэту ператварэньне Чачэніі ва ўсходнеэўрапейскую дзяржаву звычайнага ўзору, хоць і з нацыянальнымі ці рэлігійнымі асаблівасьцямі, звязаную з краінамі Паўднёвага Каўказу, Турцыяй і Эўразьвязам.

У сёньняшняй сытуацыі яны бачаць выйсьце ў тварэньні праваабарончых і грамадзянскіх структураў, якія б узгадоўвалі паралельнае мірнае грама-

дства. Тым ня менш, яны не выракаюцца і падтрымкі партызанскага руху. Сымпатыі Захаду безумоўна схіляюцца да іх.

Чачэнскае грамадства пакуль ня мае безумоўных, агульнапрызнаных «мірных лідэраў», якім быў Ібрагім Ругова ў Косаве.

Сярод вядомых дзеячоў чачэнскае грамадзянскае супольнасьці, акрамя Ахмеда Закаева, можна назваць Лідзію Юсупаву. Прадстаўніца расейскага праваабарончага цэнтру «Мэмарыял», яна займаецца пошукам зьніклых, абаронай уцекачоў і рэпрэсаваных. За сваю дзейнасьць яна была ўзнагароджаная прэстыжнай міжнароднай прэміяй «Рафта». Сёлета яна вылучаная на Нобэлеўскую прэмію міру.

Чачэнская незалежнасьць стане магчымай толькі ў выпадку агульнай дэзынтэграцыі Расеі, якая можа адбыцца ў выпадку яе эканамічнага аслабленьня. Такого варыянту разьвіцьця падзеяў выключаць ня можна, бо нават у апошнія гады, пры надзвычай спрыяльнай каньёнктурцы цэнаў на энэрганосьбіты, макраэканамічныя паказчыкі расейскай эканомікі далёкія ад здаровых.

Акрамя чачэнцаў, дзяржаўныя памкненьні маюць татары (48% насельніцтва Татарстану). Ім удалося ўтрымацца супраць русіфікацыі ў самым цэнтры расейскага масіву. Хоць у Татарстане і знойдзеныя запасы нафты й газу, дасягнуць эканамічнай незалежнасьці ім няпроста, бо ўсе шляхі зносінаў Татарстану з Эўропай пралягаюць праз мэтраполію.

Да Татарыі, патэнцыйнай рэгіянальнай супэрдзяржавы, уважліва прыглядаюцца іншыя народы Паволжа. Найперш, чувашы, якія складаюць 80% насельніцтва сваёй аўтаноміі і маюць умацаваную нацыянальную сьвядомасьць. Астатнія (башкіры, уд-

Два сыны, дзьве Чачэніі

Гутарка з Анзором Масхадавым, партрэт Рамзана Кадырава.

Для сьвету сённяшняю Чачэнію ўвасабляе яе скарасьпелы прэзыдэнт Рамзан Кадыраў. 30-гадовы граміла, фанат боксу. Гатовы плаціць (зь нейкай кішэні) мільёны, каб у Чачэніі выступілі Майк Тайсан і Філіп Кіркораў. Дзіця казармы, вайны і пост-савецкага ісламу.

Анзор Масхадаў (на фота) — поўная процілегласьць Рамзана. Хударлявы, невысокі, бездакорныя манеры. Інтэлігентны, гаворыць на змежных мовах. Скончыў грозьненскі нафтавы інстытут.

У часе першай чачэнскай вайны Анзор падлеткам дапамагаў партызанам. У часе другой вайны бацька, ужо як кіраўнік дзяржавы, забараніў сыну дакранацца да зброі. «Твая справа цяпер — інфармаваць, пісаць». Ён хацеў лобным коштам захаваць сыну жыцьцё. Ці можа інтэлігент стаць альтэрнатывай камандзіру? У Чачэніі, якая так і не дабілася незалежнасьці, затое вынішчыла ўласны культур-

ны слой у вайне, што каштавала краіне прынамсі 70 тысячаў жыцьцяў? У краіне, дзе на працягу 90-х адбываліся сапраўдныя этнічныя чысткі — у выніку якіх зьнікла 300-ты-

сячнае расейскае насельніцтва краю?

Варта нагадаць пра паходжаньне. Бацька Рамзана, Ахмат Кадыраў, у 1994 годзе, муфтыем Чачні, абвесьціў

вайну сьвятарнай і заклікаў кожнага чачэнца забіць па 150 расейцаў. У часе другой ён жа здаў Гудэрмэс бяз бою, захаваўшы ад бамбэжак. Гэта быў ягоны першы крок да

Чачэнія: незалежнасьць, аплачаная крывёй і адкладзеная

Працяг са старонкі 19.

мурты, мары, мардва, комі) або ў меншасьці на сваёй тэрыторыі, або моцна асыміляваныя, а найчасцей тое і тое, а ўсё ж яшчэ здольныя часам узняць галаву.

На поўдні Расеі адметны характар захоўваюць мусульманскія рэспублікі Каўказу. Аднак найбольшая зь іх, Дагестан, — утварэньне крайне нетрывалае, бо заселенае дзясяткамі народаў і этнасаў, часта пасвараных між сабой.

Яго шлях да самавызначэньня, напэўна, будзе азмочаны расколамі і міжусобіцамі, што дазволіць Маскве нават пры найгоршым для яе разьвіцьці падзеяў захаваць кантроль над усёй яго тэрыторыяй або прынамсі яе часткай.

Гістарычныя сувязі з Масквой падтрымліваюць карачаеўцы і, асабліва, асяціны.

Зь іншага боку, некаторыя іншыя этнасы Каўказу, адьгі й чаркесы, будучы ў значнай меншасьці на сваёй тэрыторыі і пазбаўленыя магчымасьцяў для паўнавартага эканамічнага разь-

віцьця, захоўваюць моцную нацыянальную энэргію.

Падсумоўваючы, можна сказаць, што галоўнай прычынай падзення чачэнскай незалежнасьці 90-х была кволасьць эканамічнае базы для яе: поўная прывязка чачэнскай эканомікі да агульнарасейскай, слабасьць Грузіі і адсутнасьць шляхоў камунікацыі між Паўднёвым Каўказам і Чачэніяй. Бяспрыкладны ў сучаснай гісторыі герызм чачэнскага грамадзтва ня мог таго кампэнсаваць.

Ёсьць імавернасьць, што эліты ўсіх паўночна-каўкаскіх рэспублік пабаць новыя шанцы для дасягненьня нацыянальнага суверэнітэту, калі ў Паўночнага Каўказу зьявіцца патэнцыйная роля ў эканамічнай і транспартнай паўднёвакаўкаска-чарнаморскай сыстэме і месца ў рэгіянальным падзеле працы.

ўлады, што пасля перайшла да ягонага сына.

Бацька Анзора, Аслан, быў начальнікам штаба 15-тысячнай пераможнай чачэнскай арміі ў часе першай вайны. Пасля выгнання 40-тысячнага экспэдыцыйнага корпусу федэральных сілаў як нацыянальны герой быў абраны на прэзідэнта.

Калі ў 1999 годзе распачалася другая вайна, ён паўгоду ўзначальваў абарону і пасля яшчэ пяць гадоў кіраваў узброеным падпольем. Унікальны выпадак, калі малая нацыя (1,300,000 чалавек, на тэрыторыі, роўнай прыкладна палове адной зь беларускіх абласцей) так упарта адстойвала незалежнасць.

Анзор Масхадаў, як і большасць чачэнцаў, апрапаецца з строгай акуратнасцю і мае бездакорныя манеры.

Аслан па-чачэнску азначае «леў». А Анзор — імя грузінскае. Так Аслан Масхадаў назваў сына ў гонар свайго сябра па Савецкай Арміі, грузіна.

— Спадар Масхадаў, як Вы апынуліся ў Нарвэгіі?

— Прыехаў год таму і папрасіў палітычнага прытулку, як і астатнія чачэнцы, якія апынуліся тутакра. Да таго некаторы час жыў у Баку.

— А сям'я?

— Сям'я пакуль застаецца ў Баку. Ёсць шанцы, што ўзьядземся.

— Колькі чачэнцаў усяго

тут у Нарвэгіі?

— Каля пяці тысячаў. Маём тут сваю грамаду, як і ў кожнай краіне, дзе ўтварылася чачэнская дыяспара.

— Хто ўзначальвае гэтыя грамады?

— Абраныя лідэры. Яны падтрымліваюць сувязь з уладам рэспублікі.

— А хто цяпер узначальвае ўрад?

— За мяжою — міністар замежных справаў Ахмед Закаеў. А ў краіне наш лідэр — прэзідэнт Доку Ўмараў.

— І ён рэальна кантралюе рэальна партызанскія атрады, што дзейнічаюць у Чачэніі?

— Галоўнакамандуючы чачэнскімі сіламі ніколі не пакідаў Чачэніі.

— Які на сёння агульны лік партызанскіх атрадаў, што дзейнічаюць у Чачэніі?

— Атрадаў шмат, але яны невялікія. Яны каардынуюць свае дзеянні з Доку Ўмаравым. Актывных на сёння каля 500 чалавек, раскіданых па розных раёнах. Для Чачэніі гэта мала. Не забывайцеся, што ім процістаяць вялікая армія. Даводзіцца чакаць, што зменіцца ў Расеі. Трэба перадусім берагчы людзей. Вярнулася сытуацыя, якую я сам перажыў, калі быў падлегкам. Тады мы ня мелі над сабой камандзіра, але кожны сам ведаў, што трэба рабіць, каб дапамагач партызанам.

— У Фінляндыі ствара-

Рамзан Кадыраў святкуе дзень народзінаў.

еща міжнародны трыбунал па Чачэніі. Якія мэты гэтай ініцыятывы?

— Ён ствараецца з удзелам праваабарончых арганізацыяў, якія дзейнічаюць у

Еўропе і Расеі. Яго задача — збор фактаў, сьведчаньняў пра злачынствы ў Чачэніі. Гэта прыдасца. Каб вінаватых панеслі пакараньне. У сваёй дзейнасці яны кансультуюцца зь юрыстамі, што ўдзельнічалі ў стварэньні Міжнароднага трыбуналу ў Гаазе.

— Ці гатовыя Вы прадоўжыць справу свайго бацькі, калі спагрэбіцца?

— У нас лідэраў многа. Ніхто ня ведае, што будзе ў будучыні, і добра, што мы ня ведаем... Сьмерць майго бацькі — гэта гісторыя. Чачэнцы — такі народ, для якога гонар даражэйшы за жыцьцё. Таму ў нас кожнага забітага замяняе другі. Я ня бачу іншага варыянту і ў першай вайне ня бачыў. Трэ было абараняць радзіму. Наш народ плаціць за свабоду дарагую цану.

Незалежная дэ-факта

Чачэнскі прэзідэнт Рамзан Кадыраў стварыў дзіўную дзяржаву. Ён клянецца ў вернасці Расеі, але на маскоўскія грошы ўмацоўвае самадзяржаўе. Ці не спасьцігне яго лёс ягонага бацькі?

Маладыя жанчыны шпацыруюць па доўгай вуліцы ўздоўж двух шэрагаў пічэрыяў, кавярняў ды модных буцкоў, якія адчыніліся ўсяго некалькі дзён таму. Грозны, горад, назва якога доўгі час сымбалізавала ўсе жахі вайны, пачынае выглядаць як эўрапейскае места, прынамсі, у асобных сваіх частках. Яшчэ два гады таму чачэнская сталіца выглядала, хутчэй, як Бэрлін пры канцы Другой усясьветнай.

А цяпер вось-вось адчыніцца адзін з найбольшых у Эўропе мячэтаў. За некалькі вуліцаў адгэтуль адноўлены стадыён «Дынама» адчыняе сваю мармуровую браму для наведнікаў. Стрэлы пад'ёмных кранаў снуюдаюць па-над новым комплексам пяціпавярховых будынкаў. Праз горад цячэ бясконцае плынь «жыгулёў». Іх цяпер ніхто не спыняе — расейскія блокпасты знятыя.

Пасля сямі год вайны ў Чачэнію вярнуўся спакой. У гэта некаж аз ня верыцца.

Цяпер, калі маскоўскія гарматы змоўклі, 300 000 жыхароў некалі самага прыгожага гораду Паўночнага Каўказу занятыя рамонтам пашкоджаных вайной будынкаў, кладуць цэглу, тынкуюць сьцены, замяняюць выбітыя выбухамі шыбы. Працуюць у тры зьмены.

Як многія іншыя працаўнікі, 30-гадовы Алі Мансураў ня мае будаўнічай адукацыі. Гэты чалавек са змучаным тварам мае дыплём інжынэра-нафтавіка, аднак, як і многія ягоныя былыя калегі, ня здолеў знайсці працы па прафэсіі. Беспрацоўе ў Чачэніі складае 76%, сьцьвярджаюць чыноўнікі ў Грозным. Ад лютага Мансураў цягае вазкі з цэмэнтам.

Мансураў, як і многія іншыя будаўнікі, так і не атрымалі абяцанага штомесячнага заробку ў 400 эўра. Пакуль што ім выдалі толькі аванс, прыкладна адну трэцюю частку гэтай сумы. Разам з тым, Мансураў кажа, што ўскладае «вялікія спадзяваньні» на Рамзана Кадырава, «маладога, энэргічнага прэзідэнта».

Сапраўды, здаецца, што літаральна ўсе звязваюць свае надзеі з Кадыравым. Фраза «малады, энэргічны прэзідэнт» — на вуснах кожнага. І гэта ня дзіўна, калі дзяржаўныя чачэнскія тэлевізія ды радыё і ўдзень і ўначы транслююць хваласьпевы прэзідэнту. 30-гадовы Кады-

раў, якога пасадзіў на чачэнскі трон расейскі прэзідэнт Уладзімер Пуцін, асабіста кантралюе ўсе будоўлі ў горадзе.

Кадыраў упампоўвае ў рэканструкцыю грошы, атрыманыя з Масквы. Расейскі ўрад, у сваю чаргу, толькі сёлета выдаткаваў 200 млн. эўра на адбудову зьнішчанай вайной рэспублікі.

Фундацыя імя Ахмэда Кадырава — яшчэ адна крыніца сродкаў для рэканструкцыі. Гэтая непразрыстая дабрачынная структура, названая ў гонар бацькі прэзідэнта, які быў забіты ў траўні 2004 г., зьбірае ахвяраваньні зь бізнэсоўцаў з сумнеўнай рэпутацыяй, і, паводле некаторых зьвестак, займаецца вымагальніцтвам, змушаючы плаціць «унёскі на дабрачыннасць» звычайных працоўных.

Нягледзячы на ўсе намаганьні, Грозны дагэтуль нельга назваць нармальным мірным горадам. Так, некаторыя будынкі адбудаваныя, але ў іх, як і раней, няма

вадаправаду, не падключана каналізацыя. Бязветранымі вечарамі па горадзе плыве пах дыму — жыхары паляць сьмецьце. Сьмецьцязовы — рэдкія госьці ў мікрараёнах Грознага.

Мачыць шайтанаў

Адзін з самых навязьлівых гукаў у горадзе — рыпеньне жалезных помпаў. У адеутнасць вадаправаду жыхары бяруць ваду з калёнак.

Ваха Насуханаў жыве ў шчаслівым месьце. Ён — мэр Гудэрмэсу, гораду, дзе нарадзіўся прэзідэнт Кадыраў. Ён усхваляе Чачэнію як месца гармоніі. «Тут няма праблемаў, — кажа ён. — Прэзідэнт вырашае ўсё».

Шпацыруючы па вуліцы Кадырава, Насуханаў мінае пазалочаную статуэтку Кадырава-старэйшага і зазірае ў ювэлірную краму. Прадавачка дэманструе яму кальцо з дыямэнтамі, на цэтліку — сума, адпаведная 4 800 эўра. Гэта — 25 сярэдніх месячных заробкаў у Чачэніі. На сьцяне — алейны партрэт Кадырава-малодшага.

На іншым баку вуліцы барадаты ахоўнік-«кадыравец» расчыняе дзверы ў Рэспубліканскі спартовы клуб Рамзана. Позірку адкрываецца шасцімэтровы постэр з выявай прэзідэнта. Сьцены ўпрыгожваюць шэсьць іншых прэзыдэнцкіх фота.

У трэніровачнай залі, чыстай да бляку, маладыя накачаныя мужчыны залазяць у баксёрскі рынг. На кожным — майка з партрэтам Рамзана. У куце залі — фота Пуціна. Ён зьлёгка ўсьміхаецца. У 1999 г. ён быў прэм'ер-міністрам і накіраваў сюды расейскія войскі. Цяпер Пуцін проста паблажліва паглядае на дзівацтвы кіраўніцтва новай рэспублікі.

Страх і захапленне

Падобна да мафіёзнага боса Рамзан Кадыраў выклікае ў аднолькавай меры страх і захапленне свайго народу. Чачэнцы, уключна з дзяржслужбоўцамі, надзвычайна асыярожныя ў любой крытыцы культуры, які атачае бацьку ды сына Кадыравых. Сына, які ператварыўся ў сапраўднага правінцыйнага дыктатара.

Цягам некалькіх год «кадыраўцы» — фармаваньне з 19 000 узброеных байцоў, — выкрадалі, катавалі і забівалі сваіх суродзічаў. У 2005 г., калі Кадыраў быў яшчэ намеснікам прэм'ер-міністра, ён заявіў пракармлёўскай «Камсамольскай праўдзе», што ягонае хобі — «мачыць шайтанаў», г.зн. забіваць паўстанцаў, якія змагаюцца за незалежнасьць Чачэніі. Паводле звестак праваабарончай арганізацыі «Мэмарыял», каля 3 500 жыхароў рэспублікі папросту «зніклі» ад 1999 г. з дапамогай расейскіх войскаў ці «кадыраўцаў».

Кадыраў-малодшы ганарліва носіць на грудзях зорку «Героя Расеі». Ён акружаны ахвой, трэніраванымі мужчынамі ў чорным, езьдзіць на «Хамэры» і вядзе сябе на публіцы як гаспадар жыцця. Падчас конкурсу прыгажосці ў Грозным ён сыпаў 1000-рублёвымі банкнотамі і загадаў даставіць ды зарэзаць пяць вэрблюдаў для сьвята ў сваёй роднай вёсцы.

Небясьпечная справа

Зь вечнай хлапечай усьмешкай на твары, Кадыраў ігнаруе той факт, што быць прэзідэнтам Чачэніі — небяспечная справа. Пачынаючы з 1996 г. чатыры зь пяці прэзідэнтаў Чачэніі загінулі. Адзіны, хто пакінуў пасаду жывым, быў папярэднік Кадырава-малодшага — Алу Алханаў. Кадыраў, які ў той час быў прэм'ер-міністрам, змусіў яго сысці ў адстаўку.

«Кадыраўцы» жорстка абыходзяцца з

узброенымі паўстанцамі, якія дагэтуль дзейнічаюць на тэрыторыі рэспублікі, асабліва ў гарах паўднёвай Чачэніі. Тыя, каго злавілі, і хто выжыў пад электрашокам на допытах, часта трапляюць у ІК-2, турму ў Чарнакозава, што ў 50 км на паўночны захад ад Грознага. Масква ператварыла гэтую ўстанову ў прыкладную турму «на эўрапейскім узроўні».

У сталаўцы паветра прапітанае рэзкім пахам мыпчых сродкаў. Арыштанты ў блакітных робах ядуць боршч. 25-гадовага Ламалі Бяржанава ўтрымліваюць у камэры зь дзевяцьцю мэталёвымі ложкамі ў двухпавярховым турэмным корпусе. Кампутаршчык па адукацыі, ён далучыўся да «незаконных узброеных фармаваньняў» (маскоўскі тэрмін для чачэнскіх партызан) і быў асуджаны ў 2005 г. да дзесяці год турмы. Калі вязьні крочаць ад турэмнай брамы да сваіх камэраў, іх сустракае лэзунг на сьцяне «Чэсная праца — дарога дадому».

Тыя чачэнцы, якія ня ўпэўненыя ў тым, што праца здольная прынесці свабоду тым, хто жыве ў імперыі Кадырава, згуртаваліся вакол Доку Умарова, палявога афіцэра, які быў абвешчаны прэзідэнтам Чачэніі пасля гібелі першага пераемніка Аслана Масхадава. Умараў працягвае «газават», сьвятарную вайну «супраць расейскіх акупантаў і мясцовых здраднікаў».

Расейскія афіцэры апрынаюць колькасць яго байцоў у 300 – 800 чалавек, большасць зь іх ня мае 30 гадоў. Кожны тыдзень партызаны ўзрываюць машыны расейскіх чыноўнікаў ды «кадыраўцаў», а таксама абстрэльваюць вайсковыя аб'екты. Паўстанцы абапіраюцца на сымпатыі дзясяткаў тысячаў спачувачых і гістарычную памяць, якая прагне помсты.

«Мы перадалі ўладу бандытам»

На кірмашах Грознага маладыя прадаўцы гандлююць кампакт-дыскамі Бон Джові і «Ролінг Стоўнз», а таксама касэтамі з забароненымі запісамі барда Цімура Музураева, які сьпявае пра «Грозны ў вечным полімі», пра «сьвятарны джыхад» і пра «райскія сады» для забітых чачэнскіх змагароў.

З дапамогай некалькіх амністыяў Кадыраў здолеў перацягнуць да мірнага жыцця стомленых паўстанцаў, саслабіўшы, такім чынам, фронт супраціўленьня. Былыя паўстанцы атрымалі пасады ў міліцыі ды ва ўрадзе. Гэтак, Магамэд Ханбіеў, былы міністар абароны Рэспублікі Ічкерыя і герой дзвюх войнаў, цяпер засядае ў чачэнскім парла-

Новыя мікрараёны Грознага.

мэнце. Дукваха Абдурахманаў, сьпікер парламэнту, быў у авангардзе гераічнай абароны Грознага ў 1994 г. Артур Ахмадаў, кіраўнік грозненскага АМОНу, быў галоўным цэлаахоўнікам Аслана Масхадава.

Паляпваючы па плячы, Кадыраў запэўнівае былых змагароў, што ён спадзяецца на іх. Бо і сам ён, у 18 гадоў, быў сярод іх. Прэзідэнт нібы падае сыгнал паўстанцам: у канчатковым выніку, вы перамаглі.

Аддаленне Расеі

Кіраўніцтва Чачэніі ўжо патрабуе ад Расеі вываду «непатрэбных войскаў». Кадыраў таксама дамагаецца, каб чачэнскія хлопцы праходзілі службу выключна на радзіме, а не на прасторах Расейскай Фэдэрацыі. Ён заклікаў расейскі МУС зачыніць свой аддзел у Грозным, які займаецца следзтвамі па справах чачэнскіх паўстанцаў. Кадыраў заклікае зьняць прызначанага з Масквы пракурора. Прадстаўнікам Крамля ў Грозным здаецца, што чачэнскі ўрад усяляк імкнецца абмежаваць маскоўскую прысутнасьць у рэгіёне.

Расейская армія, якая паводле афіцыйных падлікаў згубіла 9800 чалавек, утаймоўваючы бунтоўную правінцыю, раскватэравана ў гарнізоне 42-й дывізіі ў Ханкале каля Грознага. Выходзіць за межы базы — сьмяротна небяспечна.

Група са ста агентаў ФСБ забарыкадавалася ў будынку ў цэнтры Грознага, які пару тыдняў таму быў урачыста адчынены. Агенты жаляцца, што могуць толькі аналізаваць сытуацыю ў Чачэніі, але не ўплываць на яе.

«Мы перадалі ўладу бандытам», — кажа мне палкоўнік ФСБ. І, нібыта ў пацьвярдзэньне ягоных словаў, Кадыраў прызначыў свайго стрыечнага брата прэм'ер-міністрам.

Увэ Клюсман, «Шпігель»
(пераклад АК)

«Можна прагназаваць працяг узброенай барацьбы»

Што робіцца ў расейскім Паволжы? 3 активістам чуваскага руху Сяргеем Чуркіным гутарыць карэспандэнт «НН».

«НН»: Які працэнт тытульнага насельніцтва жыве на сёння ў краінах расейскага Паволжа?

Сяргей Чуркін: Тытульнае насельніцтва Мардовіі складае 31%, трэба толькі заўважыць, што няма канкрэтных дадзеных па суадносінах дзвюх этнакультурных груп, макшы і эрзі. У Чувашыі гэты працэнт складае 68, у Мары Эл — 46, Татарстане — 48, Удмурціі — 34, Башкартастане — 23. Таксама трэба ўлічваць, што ў Татарстане і Башкартастане дадзеныя аб нацыянальным складзе хаваюцца ўсялякімі шляхамі і скажаюцца рэспубліканскімі элітамі. Гэта неаднакроць станавілася прычынай канфліктных сытуацый ў час перапісу насельніцтва. Так было ў 2002 годзе і ў шэрагу іншых выпадкаў.

«НН»: Ці валодае тытульнае насельніцтва гэтых рэспублік роднай мовай?

СЧ: Дадзеныя аб узроўні валодання роднай мовай таксама зьяўляюцца непажаданай тэмай для кіраўніцтва большасці рэспублік Паволжа, паколькі яны знаходзяць відавочную неэфектыўнасць рэгіяналь-

най палітыкі ў галіне падтрымкі ўласных моваў і культураў. Абрывачныя даступныя дадзеныя дазваляюць сьцьвярджаць, што валоданьне роднай мовай у татараў і башкіраў на ўзроўні разуменьня каля 80—85%. Паўнаўартасная мова, чытаньне і пісьмо — у 25%. У чувашаў разуменьне каля 60%, вольнае валоданьне — 20%, у марыйцаў гэтыя лічбы складаюць 30 і 16%, падобная сытуацыя і ва ўдмуртаў. Самая кепская адзначаецца ў мокша-эрзян — разуменьне каля 20%, паўнаўартаснае

Доля карэннага насельніцтва ў рэгіёнах, %

Чувашыя	68
Мары Эл	46
Татарстан	48
Удмуртыя	34
Мардва	31
Башкартастан (башкіры)	23
Башкартастан (татары+башкіры)	49

Уменьне гаварыць на роднай мове, %

татары	25
башкіры	25
чувашы	20
мары	16
удмурты	16
мардва	10

Сяргей Чуркін

Расеец. Выкладчык нямецкай мовы Ульянаўскага ўнівэрсытэту. Жанаты з чувашкай, вывучыў чуваскую мову. Актывіст чуваскага руху.

валоданьне — толькі каля 10%.

«НН»: Ці выходзяць на гэтых мовах газеты, часопісы, інтэрнэт-выданні. Ці ёсць нацыянальнае тэлебачаньне і радыё?

СЧ: Ва ўсіх нацыянальных рэспубліках Паволжа існуе тэлебачаньне, радыё, друкаваныя і электронныя СМІ на мовах тытульных нацыянальнасьцяў. У некаторых выпадках нават існуюць СМІ на мовах буйных дыяспараў іншых народаў. Тое самае дагчыць і блізкіх «расейскіх» рэгіёнаў. Наклады газет у асноўным не перавышаюць 20 тысячаў экзэмпляраў. Рэгіёны распаўсюду тэле- і радыёсыгналаў нацыянальных СМІ практычна абмежаваныя межамі рэспублік, тое самае адносіцца і да друкаваных выданняў. Апошнім часам вялікі рост адзначаецца ў частцы нацыянальных інтэрнэт-рэсурсаў, у прыватнасьці, налічваецца больш за сотню татарскамоўных сайтаў. Якія, як правіла, характарызуюцца крытычным стаўленьнем да палітыкі Крамля. Адносна жаданьня чытаць на роднай мове, то яно значна больш выражанае ў асяродзьдзі дыяспараў, якія пражываюць у памежных з «маці»-радзімай рэгіёнах. Паказальным зьяўляецца той факт, што пры правядзеньні алімпіадаў і іншых спаборніцтваў па веданьні роднай мовы прадстаўнікі дыяспары ўстойліва паказваюць лепшыя вынікі, чым жыхары нацыянальных сталіцаў,

якія маюць усе ўмовы для вывучэньня моваў.

«НН»: Нацыянальныя мовы вывучаюцца ў школах, вучэльнях, унівэрсытэтах?

СЧ: Выкладаньне на роднай мове найбольш пашыранае ў Татарстане і Башкырстане (у сярэдніх школах вывучэньне мовы абавязковае для ўсіх, у дзвюх трацінах агульнаадукацыйных навучальных установах родная мова зьяўляецца асноўнай). Ва ўнівэрсытэтах адукацыю на татарскай і башкірскай мовах атрымліваюць каля траціны студэнтаў. У Чувашыі, Мары Эл, Мардовіі і Ўдмурціі вывучэньне нацыянальнай мовы ў школе абавязковае толькі для прадстаўнікоў тытульнай нацыі, для іншых – факультатывы. Навучаньне на родных мовах ва ўнівэрсытэтах і сярэднеспэцыяльных навучальных установах абмежаванае філялягічнымі і культурна-гістарычнымі факультэтамі і спецыяльнасьцямі. Усяго гэта ня больш, чым некалькі працэнтаў ад агульнай колькасці навучэнцаў.

«НН»: А што культура? А мяккае, паранейшаму, фальклёрам?

СЧ: Стан нацыянальных культур у рэспубліках можна ахарактарызаваць як электычны. Побач зь відавочнымі посьпехамі нацыянальнага адраджэньня адзначаецца нарастаньне праблемаў з значным канфліктным патэнцыялам. Статыстыка друкаваньня

на нацыянальных мовах маецца толькі згодна дадзеным рэспубліканскіх дзяржаўных выдавецтваў і не ўключае ў сябе прыватныя выдавецкія магчымасьці. Ва ўсіх рэспубліках адзначаецца значны рост выданняў сучаснай мастацкай літаратуры — прозы і паэзіі на нацыянальных мовах. Актыўна працуюць нацыянальныя тэатры. Як і па папярэдніх пазыцыях, найбольш посьпехаў у гэтай галіне дасягнулі Татарстан і Башкырстан. Формы сучаснай мас-культуры (у тым ліку і рок-музыка) прадстаўлены ва ўсіх рэгіёнах. Аднак у сілу нацыянальных асаблівасьцяў яна не знаходзіць шырокага распаўсюджваньня. Мусульманскі мэнталітэт татараў і башкіраў цяжка ўспрымае з рокавай музычнай танальнасьцю. У той час нацыянальныя эстрадныя выканаўцы ў стылі поп карыстаюцца вялікім попытам. Фальклёрныя традыцыі і абрады вітаюцца старэйшым пакаленьнем народаў Паволжа, аднак знаходзяць недастатковы водгук сярод моладзі, якая аддае перавагу сучаснай музыцы.

«НН»: Ці існуюць у гэтых народаў нейкія палітычныя рухі і арганізацыі? Якія мэты яны ставяць у сваёй дзейнасьці?

СЧ: Палітычныя рухі аўтахтонных народаў Паволжа ставяць перад сабой задачу абароны рэспубліканскага сувэрэнітэту, моўных і культурных правоў сваіх народаў. Да іх можна аднесці Сусьветны Татарскі Грамадзкі Цэнтар (ВТОЦ) і яго радыкальнае крыло «Ітыфак», а таксама моладзевую арганізацыю «Азатлык», чуваскую арганізацыю «Тэп Ял Парці» (Партыя нацыянальнага адраджэньня), эрзянскі рух «Эрзян мастор» (Эрзянская

зямля). Найбольш шматлікімі, фінансава забясьпечанымі, а таксама структурна і арганізацыйна разьвітымі зьяўляюцца ў першую чаргу татарскія і башкірскія арганізацыі. Агульнарасейскія СМІ пэрыядычна паведамляюць аб захопе ці зьнішчэньні татарскіх і башкірскіх дабравольцаў, якія ваююць у Чачні і прылеглых каўкаскіх рэгіёнах у шэрагах ісламіскага падполья. Пры гэтым кіраўніцтва нацыянальных рухаў пастаянна адмаўляе факт накіраваньня сваіх паслядоўнікаў для ўдзелу ў такіх формах барацьбы.

«НН»: Якая пэрспэктыва чакае гэтыя народы?

СЧ: Бліжэйшая пэрспэктыва гэтых народаў у вялікай ступені залежыць ад нацыянальнай палітыкі Крамля, яго імкненьня пазбавіць нацыянальныя рэспублікі люты і прэфэрэнцый, дасягнутых у часы кіраваньня Ельцына. У любым выпадку можна прагназаваць працяг радыкальнымі прыхільнікамі татарскай і башкірскай незалежнасьці ўзброенай барацьбы. Можна спрагназаваць большую ці меншую ступень пратэстаў прадстаўнікоў інтэлігенцыі татарскага, башкірскага, марыйскага, удмурцкага, мокша-эрзянскага (мардва дзельіца на два досыць адрозныя субэтнасы; мокша суцэльна праваслаўныя і больш русіфікаваныя, а вось эрзя ў вялікай долі лютэране і больш захавалі сваю тоеснасьць), чуваскага народаў. (Пасьлядоўнасьць па ўбываньні інтэнсіўнасьці пратэстаў.) Таксама вялікую ролю будзе граць магчымаць выбіраць ня толькі кіраўнікоў рэспублік, але і другіх кіраўнікоў дадзеных суб'ектаў.

Гутарыў Зьміцер Панкавец

Некалькі палітычных рухаў аўтахтонных народаў Паволжа

ставяць перад сабой задачу абароны рэспубліканскага сувэрэнітэту, моўных і культурных правоў сваіх народаў. Да іх можна аднесці Сусьветны Татарскі Грамадзкі Цэнтар (ВТОЦ) і яго радыкальнае крыло «Ітыфак», а таксама моладзевую арганізацыю «Азатлык», чуваскую арганізацыю «Тэп Ял Парці» (Партыя нацыянальнага адраджэньня), эрзянскі рух «Эрзян мастор» (Эрзянская зямля).

Гарадзенец ледзь ня страціў вока, адкаркоўваючы піва

Вяртаючыся з працы, у шапіку на аўтавакзале набыў піва. Хацеў адкаркаваць, і ледзьве дакрануўся запальнічкай да корку, як той стрэліў проста ў вока. «Я нават націснуць на корак не паспеў, толькі лёгка дакрануўся», — узгадвае Зьміцер.

Потым быў пякельны боль і кроў. Хлопец самастойна даехаў да бальніцы хуткай дапамогі, але там не ўзяліся яго ратаваць і накіравалі ў абласную бальніцу. Там ён цяпер і знаходзіцца. Зьмітру невяга ўставаць з ложка, вока баліць. Мэдыкі не гарантуюць, што вока будзе бачыць. У паціярпелага сур'ёзная ўнутраная гематома. Учора ён пачаў адрозьніваць колеры. Пра нейкае разьбіральніцтва зь піваварамі пакуль ня думае, не да таго. Але, як кажуць суседзі па палаце, трымаецца малайцом.

У сталіцы тэлефоны на 238 мяняюцца на 385, 279 — на 376

5 верасня ў сталіцы пачалося пераклучэньне абанэнтаў з нумарацый 238-00-00—238-09-99 на новую электронную АТС з заменай нумарацый на 385-00-00—385-09-99. А 17 верасня распачнецца пераклучэньне абанэнтаў з нумарацый 279-30-00—279-39-99 з заменай нумарацый на 376-00-00—376-09-99.

Расея — сусьветны лідэр па спажываньні кенгураціны

На першае месца Расея выйшла яшчэ ў 2004, закупіўшы ў Аўстраліі

мяса кенгуру на 11 млн даляраў. Гэтае мяса дастаткова таннае і ўтрымлівае многа пратэіну. Дыетолягі адзначаюць таксама нізкае ўтрыманьне тлушчу — менш за 2% і экалягічную чысьціню і параўноўвае яго па ўласьцівасьцях зь ялавічынай, а па смаку — зь дзічынай.

Аднак часта расейцы нават не здагадваюцца, што спажываюць кенгураціну — пераважна зь яе робяць сасіскі. Таму, набываючы сасіскі або пяльмені, зробленыя ў РФ, не выключаіце, што іх інгрыдыенты ў нядаўнім мінулым скакалі па аўстралійскіх разлогах.

Мёртвае возера можа памерці

У возеры ля вёскі Сасноўка ў Сьветлагорскім раёне ні ў глыбіні, ні на паверхні няма ніякіх прыкметаў жыцьця, нават казурак і

апалонікаў. А ў сэзон журавінаў у лесе ня знойдзеш камароў. Нават пералётныя птушкі мінаюць возера.

На думку дасьледчыкаў, мёртвае возера ўзьнікла ў эпоху раставаньня ледавікоў і цяпер на мяжы выміраньня. Возера сілкуюць толькі ападкі й балота, якое знаходзіцца на дне. А таму неўзабаве Мёртвае возера ператворыцца ў звычайную дрыгву.

А вада тутакі без жыцьця, бо насычаная серавадародам і вылучаецца павышанай кіслотнасьцю. З-за гэтага расьліннасьць надзвычай бедная, і тым жа карасям няма чаго есьці.

29-гадовая жанчына згарэла ў машыне

6 верасня на трасе Гомель—Менск у раёне Жлобіна адбылося сутыкненьне адразу чатырох аўтамабіляў. У

выніку аварыі ў адной з аўтамашын згарэла жыхарка Менску 1978 году нараджэньня, якая, паводле папярэдніх зьвестак, і была віноўніцай здарэньня.

Арабскі шэйх прыехаў у Беларусь на спаборніцтвы, а паехаў з маладой жонкай

Князь Аль Мактум э эмірату Дубай 5 верасня пакінуў беларускую сталіцу жанаты. Сюды ён прыехаў на спаборніцтвы па стэндавай стральбе. За кароткі час трэніровак і выступу 30-гадовы Саід Аль Мактум паспеў прычараваць дзяўчыну: ён узяў сабе за жонку Наталью Аліеву, азербайджанку паводле паходжаньні. У шэйха ў Дубае ўжо ёсьць адна жонка і пяцёра дзяцей.

СП, ГК, МБ; інф. «Звязды», АТН, БЕЛТА

Максім Мірны і Вікторыя Азаранка разам перамаглі ў Адкрытым чэмпіянаце ЗША. За першае месца ў зьмяшаным разрадзе «Вялікага шалому» яны атрымалі 150 тысяч даляраў на дваіх.

Вялікі дзякуй

Раісе А. зь Віцебску.
Фёдару К. з Талачынскага раёну.
Паўлу С. з Горак.
Антону М. з Полацку.
Аляксандру К. зь Бе-
 расьця.
Уладзімеру Г. зь Менска-
 га раёну
Уладзімеру Ц. з Лагойс-
 кага раёну.
А.Т. з Лагойску.
Зьмітру Ж., **Георгію Ц.** з
 Воршы.
Ірыне Ж., **Руслану К.** з
 Наваполацку.

Леаніду А. з Маладэчна.
Аляксандру Ц. з Шумілі-
 нскага раёну.
Андрэю Л. з Салігорску.
А.К. з Дрыбінскага раёну.
Уладзімеру П. з Аршанс-
 кага раёну.
Антону Т., **Анатолію П.** з
 Жодзіна.
Андрэю С. зь Верхнядз-
 вінскага раёну.
Максіму Н., **Аляксанд-
 ру М.,** **Валянціну М.,** **Віктару
 А.** з Гомелю.
Анатолію Б., **А. Дз.** з Ма-
 гілёва.

Аляксандру А., **Г.К.,** **На-
 тальлі Б.** з Горадні.
Аляксандру Г. з Кіраўс-
 кага раёну.
Ірыне М., **А.Л.,** **Міха-
 сьцю Р.,** **Івану К.,** **Сяргею П.,**
С.Д., **Ганьне Г.,** **Андрэ-
 ю Т.,** **Галіне К.,** **Уладзіме-
 ру С.,** **Марыі Г.,** **Н.Х.,** **А.С.,**
Барысу М., **Н.Б.,** **Р.Н.,**
Алене Т., **Натальлі А.,**
Сяргею К., **Віктару К.,**
Аляксандру Л., **Уладзіме-
 ру Р.,** **Аляксандру Я.,**
Вользе Ш., **А.Л.,** **Лідзіі І.**
 зь Менску.

Каб
 штотыдзень
 атрымліваць
 газэту,

дасылайце
 адрасы і грошы
 за газэту. Кошт
 на месяц —
 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх
 ахвотных чытаць
 газэту
 паведамляць у
 Рэдакцыю свае
 адрасы і

тэлефоны. Гэта
 можна зрабіць
 праз: тэлефоны:
 (017) 284-73-29,
 (029) 260-78-32
 (МТС), (029) 618-
 54-84, e-mail:
 dastauka@nn.by,
 паштовы адрас:
 а/с 537, 220050
 Менск.

2) Просім у
 блянку
 банкаўскага
 паведамленьня
 ці паштовага
 пераказу
 дакладна і
 разборліва
 пазначаць адрас,
 у тым ліку
 паштовы індэкс і
 код пад'езду.

Па пытаньнях
 атрымання
 газэты пытайцеся
 Рамана.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак		
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	За газэту "Наша Ніва"				
	Касір	Агулам			
КВИТАНЦЫЯ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак		
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	За газэту "Наша Ніва"				
	Касір	Агулам			
	М.П.				

Чым палохаць «Эўропу»

Як кожны салідны гатэль, менская «Эўропа» мусіць мець свой прывід. Уявім сябе, як бы мог праходзіць кастынг на заняцце вакансіі. Фэльтон Лёліка Ушкіна.

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Гэта і ёсьць той пакой?

Галоўны інжынер: Так, спецыяльны пакой, дзе будуць адбывацца ўсялякія паранармальныя рэчы. Тут будзе жыць прывід або фантом — абавязковая дэталі кожнага саліднага гатэлю на Захадзе. Канцэпцыя ў тым, што прывіды — гэта быццам душы тых пастаяльцаў, якія таямнічым чынам загнуліся ў нашым гатэлі або на ягоным месцы. Ёсьць некалькі кандыдатаў...

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Што ж, давайце паглядзім. Таварышы фантомы — палохайце!

Галоўны інжынер: Кандыдат нумар адзін — дзяўчынка-пакаёўка. Легенда наступная: да рэвалюцыі яна служыла ў гатэлі, дзе багаты паніч, паабяцаўшы жаніцца, скраў яе дзявочы гонар. Натуральна, кінуў. Цяжарная, яна ад сораму выкінулася з гэтага вакна. Калі ласка, мадэмуазэль.

*Па пакоі праносіцца жаночы цень.
Вакно нечакана адчыняецца. На сцяне зьяўляюцца крываваыя літары: «Каб ты здохь».*

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Усё?

Вы, таварыш інжынер, ходзіце на адзіны дзень інфармаваньня? Дзяржава змагаецца за тое, каб няверныя бацькі цалкам аплічвалі ўтрыманьне дзяцей, а вы тут сыпяеце асанну бацькоўскай бездаказнасьці! Калі ўжо выкарыстоўваць крываваыя надпісы, дык няхай на сцяне зьяўляецца хоць бы такі тэкст: «Даведка, дадзеная кіраўніцтвам ЛПТІ панічу ў тым, што ён цалкам аплаціў утрыманьне ў інтэрнаце свайго сына...»

Галоўны інжынер: Наўрад ці атрымаецца. Многа літараў.

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Я вам пакажу! Я на вас нашло Ломаца! Я вас адпраўлю аграгарадкі падьмаць! Давайце варыянт нумар два.

Жудасная цішыня. Нечакана ў пакоі пачынае адчуваліся моцны пах пладова-яблычнага віна. Гучыць кампазыцыя групы Doors. Раттам мэлэдыя абрываецца гукам разьбітага шкла.

Галоўны інжынер: Тэма наступная. Фрагмэнтарна гатэль пабудаваны на месцы кафэ «Пінгвін», дзе ў 1970—80-я тусаваліся хіпі. Ну і вось адзін чувак, накачаўшыся, далбануў другога

бутэлькай. Вось такая гісторыя.

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Таварыш фантом, матэрыялізуйся, калі ласка.

Узьнікае празрыстая постаць з доўгімі валасамі.

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Вы, прабачце, перад тым, як адкінуцца, піва не пілі?

Фантом: Дык у «Цэнтральным» чарніла ж за 80 капеек.

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Дзякуй, таварыш. Можаце зьнікнуць. Безобразіе, таварыш інжынер! Я б яшчэ зразумеў, калі б гэтага маладога чалавека гікнулі, налізаўшыся піва айчыннай вытворчасці. Барацьба з імпартам. Набывайце беларускае! А тут нейкі каўкаскі напой. Гэтак ня пойдзе.

Галоўны інжынер: Дык што рабіць?

Чыноўнік з адзелу ідэалёгіі: Пішыце заяву па ўласным жаданьні, таварыш. Дзяржава вам даверыла адказнае заданьне, а вы падабралі нейкіх маральна і ідэйна варожых уродаў. Увогуле мне здаецца, што той хіпан да Вас падобны. Ён вам не плямяш, якога Вы вырашылі ўладкаваць на цёплае месца? Гатэлю трэба нармальны патрыятычны фантом. Панавыклікалі бог ведае каго. Я на вас Ломаца спунгчу, я...

Інжэнэр дзіка крычыць і б'е чыноўніка па галаве мехам з цэмэнтам.

Галоўны інжынер: Нарэшце праблема прывіду вырашаная.

КАЛІ Б...

...Канаплёў вырашыў сысьці ў адстаўку з паста сьпікера спантанна.

— Здаецца, кіраваць я ўжо ня здольны. Кажу баранам: «Стаяць!», — а яны пруюць і пруюць...

ВОЛЬГА ГАЎРЫЛЬЧЫК

*Жывеш ня вечна, чалавек...
М.Багдановіч*

Дык жыві ж асьцярожна,
Праз гадоў чараду
Не заўважыць бо можна
У чалавека бяду.

Як вышэйшым паставіш
Ты сябе ці яго,
Сьвет у момант пазбавіш
Сьпеваў сэрца свайго.

Перамнож на спагаду
Усе набытыя веды,
Страцяць гонар і ўладу
Чалавечыя беды.

ДЗЯНІС СІДАРОК

СОРАМНА

Сорамна...
карыстацца паўсюль чужынскаю моваю,
Сорамна...
не знаходзіць замены ёй беларускімі словамі,
Сорамна...
глядзець тэлевізар і слухаць радыё,
Гора там, дзе пануе страх і апатыя,
Значыць, гора нам.

Цяжка мне...
халоднай крывёй абліваецца сэрца,
Цяжка мне...
ў краіне сваёй сабе не знаходжу месца,
У радзіме маёй чужынцы цяпер уладараць,
Няма аб чым тут зараз больш марыць,
Ня мае сэнсу ўвогуле марыць.

Кепска мне, калі чую афіцыйныя дадзеныя,
Што ўсё добра, выдатна — «дзякуй уладзе»;
У краіне мір, спакой і верацярпімасць,
Толькі чамусьці баліць галава — актыўнасьць
Сонца павышаная — гавораць сыноптыкі,
Я не зьяўляюся спецыялістам па опыцы,
Каб бачыць, што ўсё ня так.

Іншыя вераць, лічаць, што пройдзе
Празь некалькі год, а мо і стагодзьдзяў,
Ды толькі як тады Беларусь будзе звацца,
Русьфікатараў плённая праца
Ідзе паскораным тэмпам.

Стаю, абгорнуты бел-чырвона-белым сыцягам,
Гляджу на блакіт неба, аблокі зыгзагам
І думаю, што ўсё, усё безнадзейна,
Ах, калі б хоць раз памыліцца, чарговая дзея
У драме гісторыі...

Сорамна, што гэтакія думкі я маю,
Сорамна, што не хапае моцы змагацца,
Цяжка мне, але сыцяг мае раны хавае,
І ведаю — наперадзе пляцы,
Наперадзе воля...

АЛЕСЬ ТАНКЕВІЧ

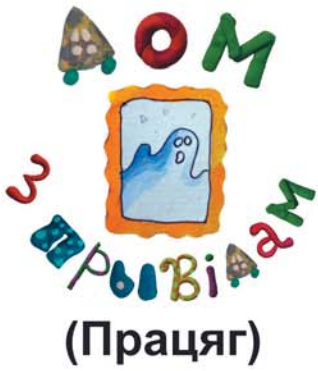
Надыдзе ноч — пральцеца грэхазбор
Сьвятой Алены й сумнага Сымона
на кроплю шчасьця ад ягоных слоў
табе і мне — што чуецца дазвонам
сьляпых вачэй ад леташніх выскоў
што ты крадзеш крадзеш зь яго далоні

Каго назваць пужлівым мастаком ?
і час губляць запамятныя фарбы...
спаліў гаршчкі — і размарыў багоў
прыбраў у сьметнік — і дазволіў... нам бы
зьвязаць гады у тысячы стагоў
і праз адзін пісаць : «Прабачце... марны»

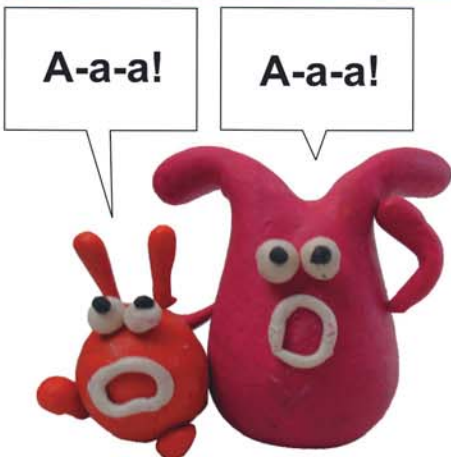
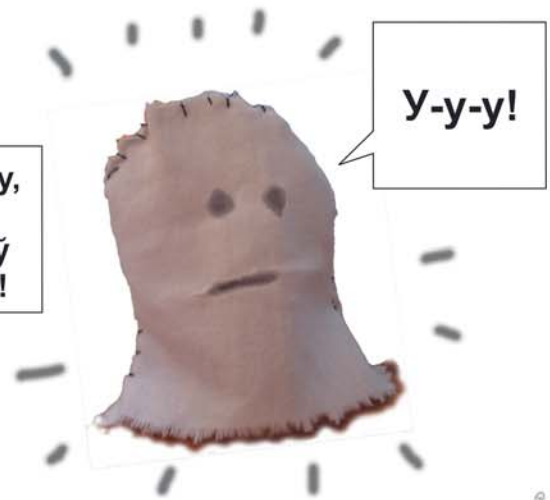
І толькі сёньня прачытаў адказ —
забіцца ледарубам ці стамескай
сказаць начыстую альбо зманіць ураз
каб стаць яго нон-гратаўскай нявесткай
ды толькі ноч — з гатэлю «Эўразьвяз»
зрываецца з наседжанага крэсла

У 2007 годзе, годзе 125-
годзьдзя Купалы і Коласа,
«НН» штонумар друкуе творы
беларускіх паэтаў. У
ранейшых нумарах пабачылі
сьвет творы Генадзя
Бураўкіна, Андрэя
Храпавіцкага, Юрася
Пацюпы, Міхала
Анемпадыстава, Сяргея
Прылуцкага, Сяргея Сыса,
Алесь Макрацова ды іншых
аўтараў. Чакаем Ваших
твораў.

Капітан Танака і Гузік адшукалі стары дом...

Капітан Танака®

22 ВЕРАСНЯ
РОК-ФЭСТ
ПРАВА БЫЦЬ
СВАБОДНЫМ

Луцк (Украіна)

Ulis, Крама, Neuro Dubel,
Таварыш Mauzer, Indiga, Zet,
ВН, Сьцяна, Зьніч, Тінь Сонца

БМА **Stud Farm** **ERB** **Fest.svabody@gmail.com**

ПРЭЗЭНТАЦЫЯ

«Крама»

25 верасня ў клубе-рэстаране «Фартуна» пройдзе прэзэнтацыя новага альбому гурту «Крама» «Усе жыцьцё — дзіўны сон». Пачатак а 19-й. Т. для давадак: 671-58-65.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

- 14 (пт) — «Чорная панна Нясь-віжу».
 - 15 (сб) — «Ромул Вялікі».
 - 16 (ндз) — «Кім».
 - 17 (пн) — «Памінальная малітва».
 - 19 (ср) — «Вольга».
 - 20 (чц) — «Вечар».
 - 21 (пт) — «Чычыкаў».
 - 22 (сб) — «Маэстра».
 - 23 (ндз) — «Каханьне ў стылі барока».
 - 24 (пн) — «Івона, прынцэса Бургундзкая».
 - 26 (ср) — «Макбэт».
 - 27 (чц) — «С. В.».
 - 28 (пт), 29 (сб) — «Сны аб Беларусі».
 - 30 (ндз) — «Дзіўная місіс Сэвідж».
- ранішнія спектаклі*
- 16 (ндз) — «Сьнежная каралева».
 - 23 (ндз) — «Паўлінка».
 - 30 (ндз) — «Афрыка».
- малая сцэна*
- 14 (пт) — «Баляда пра каханьне».
 - 20 (чц) — «Маці».

- 22 (сб) — «Адчыніце кантралёр!».
 - 27 (чц) — «Апэльсынавае віно».
- Тэатар юнага глядача**
- 19 (ср) — «Тарас на Парнасе».
 - 20 (чц) — «Таямніцы блакітных азёраў».
 - 21 (пт) — «Тая, што стварыла цуд».
 - 21 (пт) — «Дзень народзінаў ката Леапольда».
 - 22 (сб), 23 (ндз) — «Мешчанін у шляхецтве».
 - 22 (сб) — «Пацалунак ночы».
 - 23 (ндз) — «Бармалей».
 - 25 (аўт) — «Рыцар Ордэна Сонца».
 - 26 (ср) — «Маленькі лорд Фаўнтлерой».
 - 27 (чц) — «А зоры тут ціхія».
 - 28 (пт) — «Мятлік».
 - 28 (пт) — «Прыгоды Бібігона».
 - 29 (сб) — «Папялушка».
 - 29 (сб) — «Залатое сэрцайка».
 - 29 (сб), 30 (ндз) — «Паліана».
 - 30 (ндз) — «Маленькія трагедыі».

ІМПРЭЗЫ

Юбілей перамогі войскаў ВКЛ

У Менску пройдуць імпрэзы, прысьвечаныя 645-годзьдзю перамогі вялікага князя Альгерда на Сініх Водах і вызваленьня Ўкраіны ад татарскага ярма. 15 верасня а 12-й у фальварку «Добрыя Мысьлі» (вул.Магілёўская, 12) адчыніцца выстава Беларускага саюзу мастакоў «Вайсковая слава Беларусі». 20 верасня ў Управе БНФ пройдзе сьвяточны канцэрт. Пачатак а 19-й. Даведкі праз т.: 668-58-21.

ВЫСТАВЫ

Джозэф Конрад паміж сушай і морам

Да 16 верасня Польскі інстытут у Менску і Нацыянальная бібліятэка Беларусі (пр. Незалежнасьці, 116) запрашаюць на выставу, прысьвечаную творчасьці Джозэфа Конрада, дзе распавядаецца пра ягонае дзяцінства і юнацтва, сям'ю і традыцыі, у якіх ён гадаваўся, а таксама паказаная літаратурная спадчына пісьменьніка...

Менск у жывапісу 40 — 80-х XX стагодзьдзя

Мастацкая галерэя «Ласандр-арт» (вул. Раманоўская слабада, 24) да 29 верасня запрашае на выставу, прысьвечаную 940-годзьдзю Менску. Менск паваенны, Менск, адроджаны з руінаў, куточкі старога Менску, фрагмэнты вуліцаў з ужо неіснуючымі будынкамі — усё гэта можна будзе пабачыць на выставе.

дынкамі — усё гэта можна будзе пабачыць на выставе.

3>1 (тры ў адным)!

Мастацкая галерэя «Ўнівэрсытэт культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) прадстаўляе на арт-прасторы Беларусі новы «экспазыцыйны прадукт» — выставу 3>1 (тры ў адным)! Гэты праект — прэзэнтацыя творчасьці трох маладых аўтараў, аб'яднаных адной аліма-матэр (БДУ культуры і мастацтваў). Галоўная ідэя праекту — у адзінай прасторы мастацкай галерэі паказаць тры самастойныя экспазыцыі, якія разам надаюць выставе агульнае гучаньне. Дзяніс Барсукоў прадставіць публіцы «Ппростыя рэчы» (жывапіс), Сяргей Ждановіч — «Пэрсанальную прастору» (мастацкае фота), Алена Таборка — «Адлюстраваньні» (мастацкае лічбавае фота).

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Чортаў мабільнік»

Чортаў мабільнік (Hellphone)

Францыя, 2007, каляровы, 98 хв.

Рэжысэр: Джэймз Хут

Ролі выконваюць: Жан-Батыст Манье, Джэніфэр Дэкер, Бэнджамін Юнгерз, Уладзімер Кансіні, Эдуард Колен

Жанр: Рамантычная камэдыя з чорным гумарам

Адзнака: 5,5 (з 10)

Сямнаццацігадовы Сыд закахаўся ў багатую прыгажуню. Але ў гэтым нават няма мабільніка, каб дзяўчыне патэлефанаваць. У кітайскай краме герой знаходзіць чырвоную мабілу... якая выконвае яго жаданні. Але ў д'ябальскага тэлефона свае мэты...

Францускі фільм акуратна зьмешвае тупасьць моладзевых кінакамэдый, каліва чорнага гумару, саладжавасьць і кінацытаты. Нуднавата-спажывецкія пакуты героя, які ня мае «крутой мабіль» змяняюцца рамантычнай казкай пра дамову з д'яблам. Ахвярай гэтай дамовы стаецца школьны нягоднік, які танчыць стрыптыз на стале, настаўнік, які аб'ядаецца крэйдай і пляткарка, якая падпальвае валасы сваёй суразмоўніцы.

Але пакрысе чырвоны тэлефон падвышае стаўкі ў гульні, і падлеткавыя жарты перарастаюць у бадзёрыя парадыйныя кашмары... Зьдэкі гэтыя па-француску легкадумныя, з улікам аўдыторыі — некрывавыя — і цалкам глядзельныя, калі не вышукваць у карціне глыбокага сэнсу.

Андрэі Расінскі

Чачня:

незалежнасьць,
аплачаная крывёй
і адкладзеная

Гутарка з Анзором
Масхадавым.
Старонка 19.

Бонд ваюе ў Налібоцкай пушчы

галівудзкі рэжысёр, ляўрэат «Оскару» 1999 г. Эдвард Цывік у Немянчынскім лесе, непадалёк ад Вільні, здымае фільм, прысьвечаны партызанскай барацьбе ў Беларусі. Старонка 16.

год паэзіі

Вольга Гаўрыльчык.
«Дык жыві ж асьцярожна...» 29

Дзяніс Сідарок.
Сорамна 29

Алесь Танкевіч.
«Надыдзе ноч — пральецца грэжазбор...» 29

КУР'ЁЗ

Уважаемыя покупатели, в связи с проведением праздничных мероприятий, 08 сентября 2007г. в г. Минске будет запрещено торговля спиртными напитками.

Просьба приобретать спиртные напитки заранее.

Адміністрацыя

Абвестка ў менскай краме напярэдадні Дня гораду.

Наступны нумар «НН»
выйдзе ў чацьвер,
27 верасня.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву», проста падпішыце дамову.
Дэталі — старонка 27.

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

БЕЛАРУСКУЮ КНИГУ — БЕЛАРУСКИМ ДЗЕЦЯМ!

Гарадзенская моладзь распачала збор беларускамоўных кнігаў для дзіцячых дамоў Гарадзеншчыны. Звяртаемся да ўсіх неабяжальных людзей, з просьбаю ахвяраваць беларускія кнігі для дзяцей-сіратаў. Т.: 585-51-38. Андрусь

ФЭСТ

Талькаўскі фэст адбудзецца 7 кастрычніка ў Тальцы. Пачатак у 12 гадзінаў, збор каля клубу. Т.: 377-99-59

ДАВЕДНІК

Падрыхтаваны энцыклапедычны даведнік «Рэпрэсаваныя мэдыкі». Калі вам вядома што пра пакутнікаў або ёсьць магчымасць паўдзельнічаць у праекце, тэлефануйце: 753-82-12, 755-25-61, (017) 211-09-53. Леанід Маракю

СЬВЕЧКІ

Набуду формы для адлівання сьвечак. dubat@cut.by, Т.: (0177) 75-69-00, (029) 942-50-96. Алесь

ПРАЦА

Яксна выканаю пісьмовыя працы па Беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Звяртацца загадзя. Т.: 101-03-24. Юрась.

ПАКОЙ

Беларускамоўная жанчына, адукацыя вышэйшая, з 9-гадовым дзіем, здыме пакой у Менску. Т.: (029) 800-97-03. Галіна

СЯБРОЎСЬКАЯ ПАДАРОЖЖЫ

Зьміцер Касьпяровіч запрашае ў падарожжа 16 верасня (нядзеля) па маршруце: Менск—Дубна—Луна—Індур—Гудзевічы—Адэльск—Вялікія Эйсманы—Масяляны—Вярэйкі—Менск. 19—22 кастрычніка: Познань—Гнёзна. Т.: 292-54-58; GSM 622-57-20; 509-12-16; 110-19-28

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

М. Узда. Менск. г. Ігум. у. Канічу: каб у вашым апавяданні пра медзьявядзя было болей сьмешнага, то тады б надрукавалі. Паспрабуйце.

«Наша Ніва». №33. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Мяццовы фонд выдання

выдавец газэты «Наша Ніва»

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасведчанне аб рэгістрацыі пэрыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239.

Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 12.09.2007.

Замова № 5000.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.